הטיפול בארכיונים של רשות השידור

תקציר

רשות השידור (להלן גם - הרשות) הוקמה על פי חוק רשות השידור, התשכ"ה-1965 (להלן - החוק), והיא מופקדת על השידור הציבורי. במסגרת זאת מקיימת הרשות שידורי רדיו וטלוויזיה: הרשות מפעילה את שידורי הרדיו הממלכתיים של ישראל במסגרת "קול ישראל", הכולל כיום שמונה רשתות שידור, ואת ערוצי הטלוויזיה הממלכתית בישראל: "הערוץ הראשון" והטלוויזיה הישראלית בערבית. בשל חשיבות שידוריה מחויבת הרשות על פי החוק לשמר ולתעד את שידוריה החל מיום הקמתה ולהעמידם לרשות הציבור. שידורי הטלוויזיה הישראלית ששודרו החל משנת 1968 נשמרים בארכיון בירושלים (להלן - ארכיון הטלוויזיה), ושידורי קול ישראל ששודרו החל משנת 1936 - בארכיונים בירושלים ובתל אביב (להלן - ארכיון הרדיו).

הארכיונים של הרשות מכילים אוספי תמונה וקול בעלי חשיבות רבה שהם חלק בלתי נפרד מהמורשת התרבותית הישראלית ומתעדים מהלכים היסטוריים וחברתיים המלווים את העם היהודי ואת מדינת ישראל מהתקופה שלפני הקמת המדינה ועד היום, בכלל זה בעשורים שלא היו בהם שידורי רדיו וטלוויזיה אחרים בישראל מלבד אלה של "קול ישראל" או "הערוץ הראשון".

השידורים המוקלטים מאוחסנים באמצעים טכנולוגיים מיושנים, ועל מנת לשמר אותם ולאפשר שימוש בהם באמצעים טכנולוגיים מתקדמים יש להמירם לפורמט דיגיטלי - תהליך זה נקרא סְפרות או דיגיטציה[1].

פעולות הביקורת

בחודשים פברואר-יולי 2013 בדק משרד מבקר המדינה את אופן טיפולה של רשות השידור בארכיוני הרדיו והטלוויזיה בתחום שימור החומרים האנלוגיים מהעבר והמרתם לפורמט ספרתי-דיגיטלי (להלן גם - פרויקט הדיגיטציה). בדיקות השלמה נעשו באגף מורשת שבמשרד ראש הממשלה ובגנזך המדינה.

עיקרי הממצאים

שימור וגיבוי של נכסי מורשת

החומרים השמורים בארכיונים של הרשות נתונים בסכנת כליה בשל היעדר התנאים הנדרשים לאחסון נאות, בשל עייפות החומר[2] של הפורמטים השונים ובשל שחיקה

---

1 הדיגיטציה כרוכה בסריקה של מקורות ויזואליים או בהמרה של מקורות אנלוגיים - הקלטות שמע או וידאו מפורמטים שונים לפורמט דיגיטלי. בסופו של התהליך מתקבל קובץ ממוחשב שניתן לקריאה בתכנות מחשב שונות.

2 תכונתם של חומרים להיחלש בהדרגה ולאבד את קשיחותם עקב הצטברות לחצים מתמידים של מתחים חוזרים ונשנים עליהם.

של הסרטים מהשימוש התכוף בהם. נוסף על כך, ארכיוני הרשות אינם עומדים בדרישות הבטיחות למניעת שרפות ואין בהם מערכות לגילוי אש ואף לא מערכות לכיבוי אש.

רוב החומרים ששודרו בערוץ הראשון ממועד הקמתו ועד ינואר 2013 אינם מגובים. רק בשנת 2012 תקצבה הרשות את הגיבוי של כל מערך ההקלטות של שידורי הרדיו.

פרויקט הדיגיטציה

ביולי 2008 נחתם הסכם בין הרשות ובין גורם אוניברסיטאי בארה"ב (להלן - האוניברסיטה), ולפיו האוניברסיטה תממן את ההמרה של חומרים שהיא תבחר מארכיוני הרשות ובתמורה תקבל עותקים של חומרים אלה לצורכי מחקר ולימוד. בהסכם נקבע כי חברה פרטית תמיר את הסרטים לפורמט דיגיטלי, ועבודתה תחל בכפוף לחתימת הסכם בינה ובין הרשות.

1. בשנת 2012 עדיין פעלה רשות השידור ללא תכנית עבודה שנתית סדורה הכוללת יעדים, מדדי תפוקות, סדרי עדיפויות, לוח זמנים ותקציב, וגם בנוגע לפרויקט הדיגיטציה לא נקבעה תכנית עבודה כאמור; כמו כן, הנהלת הרשות קיימה ישיבות ואף קיבלה החלטות לגבי קידום פרויקט הדיגיטציה בארכיונים, אך לא היה בהנהלה עד לשנת 2012, שום גורם שבמשך השנים היה אחראי באופן בלעדי לניהול הפרויקט בראייה מתכללת, ובכלל זה לביצוע מעקב אחר התקדמות יישומן של ההחלטות האמורות בתוך פרק הזמן שנקבע. בהיעדר פיקוח של הנהלת הרשות על פרויקט הדיגיטציה התמשך ביצועו יתר על המידה.

2. במועד סיום הביקורת, יולי 2013, חמש שנים לאחר שנחתם החוזה האמור עם האוניברסיטה, טרם הושלם פרויקט הדיגיטציה, כמפורט להלן:

(א) פרויקט הדיגיטציה בארכיון הרדיו: בארכיון הרדיו הסתיימה במלואה המרתם של כ-30% מהסרטים המיועדים להמרה: רק כ-50% משעות השידור שבארכיון הומרו, ובוצעה בקרת איכות רק לגבי כ-60% משעות השידור שהומרו. כמו כן, ארכיון הרדיו עדיין אינו יכול להשתמש בתוצרי ההמרה.

במועד סיום הביקורת עדיין לא הכין ארכיון הרדיו רשימה של הסרטים שטרם הומרו ברשתות הרדיו השונות, אף שהדבר חיוני להשלמת פרויקט הדיגיטציה. עקב כך הופסק הפרויקט ברדיו לפי שעה.

(ב) פרויקט הדיגיטציה בארכיון הטלוויזיה: במועד סיום הביקורת עדיין לא החל ביצוע הפרויקט בארכיון הטלוויזיה: הרשות עדיין לא ביצעה חלק מהפעולות המקדימות הנדרשות להמרת הסרטים. כמו כן, הרשות לא חתמה על נספח להסכם עם החברה הפרטית שכולל את נוהלי העבודה להמרת חומרי הארכיון בטלוויזיה ואשר תחילת עבודתה מותנית בחתימה עליו.

מכרז לשירותי טיפול שיקומי בסרטי פילם

בארכיון הטלוויזיה שמורות כ-30,000 משעות השידור בסרטי פילם (סרטי צילום), אשר לפני פעולת ההמרה יש לשקמם. בינואר 2013 פרסמה הרשות מכרז לטיפול

שיקומי בסרטי הפילם, וביוני 2013 נחתם הסכם עם הזוכה במכרז - חברה פרטית. יצוין כי החברה איננה גוף מבוקר, והביקורת עוסקת רק באופן שבו יישמה הרשות את ההסכם ובאופן שבו פיקחה על החברה ולא בחברה עצמה.

1. התקציב לשיקום הסרטים: (א) בנובמבר 2012 אישרה ועדת המכרזים את תקציב המכרז בסך 5 מיליון ש"ח רק על סמך הבקשה של סמנכ"ל טכנולוגיות, בלי שהוא נדרש להציג נתונים המבססים את התקציב המבוקש.

(ב) משרד מבקר המדינה חישב ומצא כי לכל שעת סרט ששוקם שילמה הרשות עבור עשר שעות עבודה בממוצע. על פי חישוב זה התקציב האמור יספיק למימון השיקום של 13% מסרטי הפילם בלבד (כ-4,000 שעות שידור).

2. פיקוח הרשות על ביצוע ההסכם: התברר כי הרשות הסכימה לקבל יומני עבודה שלא היו מפורטים כנדרש בהסכם. לדברי הרשות, היעדר הפירוט לא אפשר לה לקיים בקרה נאותה על מספר השעות שעליהן דווח לה לצורך התשלום. למרות זאת, הגורמים האחראים לכך ברשות לא פעלו כדי להבטיח את קיום מלוא תנאי ההסכם עם החברה. בנובמבר 2013 הודיע מנכ"ל רשות השידור כי הוחלט להפסיק את ההתקשרות עם החברה.

הנגשת תוצרי פרויקט הדיגיטציה לציבור הרחב

1. בפברואר 2010 אישרה הממשלה את "תכנית מורשת - העצמת תשתיות מורשת לאומית" (להלן - תכנית מורשת). במאי 2011 כללה הממשלה בתכנית את מיזם ארכיון רשות השידור, כדי להקים מערך דיגיטלי נגיש לציבור של החומרים שבארכיוני הרשות, והקצתה לכך 10 מיליון ש"ח. טיוטת הסכם נשלחה לאישור הרשות בפברואר 2013. ואולם במועד סיכום הביקורת רשות השידור ונציגי תכנית מורשת עדיין לא הגיעו להסכמה לגבי נוסח ההסכם לביצוע מיזם ארכיון הרשות. עיכוב בחתימת ההסכם עלול להביא לעיכובים נוספים בביצוע פרויקט הדיגיטציה, שחלק ממימונו הוא מתקציב תכנית מורשת.

2. במרץ 2012 התקבל בכנסת תיקון לחוק רשות השידור[3], ולפיו הרשות תשמר ותתעד את שידוריה ותעמידם לעיון הציבור בדרכים שיקבע הוועד המנהל של הרשות[4] בכללים, ובלבד שהתעריפים ייקבעו בהתחשב בעקרון ה"עלות בלא רווח". במועד סיום הביקורת, יותר משנה לאחר תיקון החוק, טרם קבע הוועד המנהל כללים ליישום האמור בתיקון זה.

3. מכירת העתקים של תכניות ששודרו בטלוויזיה וברדיו: מינואר 2013, המועד שבו החלה הרשות לשדר בפורמט דיגיטלי, ועד מועד סיום הביקורת נבצר מהארכיון למכור לציבור העתקים של תכניות בפורמט דיגיטלי ששודרו בתקופה זו, כיוון שאין ברשותו מערכת להקלטה משרתי השידור. במצב

---

3 חוק רשות השידור (תיקון 27), התשע"ב-2012, הכולל הוספת סעיף 48א(א) לחוק.

4 אחד ממוסדות הרשות, המונה שבעה חברים ובראשו יו"ר הרשות, ואשר תפקידיו הם לדון בענייני הרשות ולקבל החלטות לגביהם, להכין את התקציב ולפקח על ביצועו וכן להגיש למליאת הרשות דוח שנתי.

דברים זה נפגע השירות לציבור המעוניין להשתמש בחומרי הארכיון הדיגיטליים. כמו כן, נפגעת הכנסת הרשות ממכירת העתקים של תכניות ששודרו.

סיכום והמלצות

במשך עשרות שנים שימשו קול ישראל והערוץ הראשון "מדורת השבט" של ההוויה הישראלית מהבחינה התרבותית, החברתית, הפוליטית והמדינית. ארכיוני הרדיו והטלוויזיה מכילים אוספי תמונה וקול האוצרים את סיפור הארץ והעם במאה האחרונה וכוללים מידע היסטורי רב, בעל חשיבות למורשת של העם והמדינה ואשר ערכו לא יסולא בפז. לסרטים השמורים בארכיונים נשקפת סכנת כליה בשל עייפות החומר והשימוש התכוף בהם.

התבקש שהרשות תשכיל לנצל את העובדה שגורם חיצוני הסכים לממן את פרויקט הדיגיטציה ותפעל לזרז את ביצועו, כדי שלא להחמיץ את ההזדמנות. אולם עקב היעדר פיקוח של הנהלת הרשות על הפרויקט התמשכו הליכי ביצועו יתר על המידה. מחלוקות פנימיות בתוך הרשות ואי-קידום הנושא על ידי קברניטיה תרמו לעיכוב ולהזנחה בטיפול בארכיונים שנים רבות: בארכיון הטלוויזיה עדיין לא הוחל בביצוע הפרויקט, ואילו בארכיון הרדיו הופסק הפרויקט באמצעו.

על הנהלת הרשות לפעול בנחישות ובמרץ להשלמת פרויקט הדיגיטציה ברדיו ובטלוויזיה ולהיערך להשלמת ההמרה של הסרטים שאין בכוונת האוניברסיטה לממן את המרתם. כל דחייה נוספת של השלמת הפרויקט עלולה לגרום לאבדנם של החומרים ולעכב את הנגשת חומרי הארכיון לציבור הרחב.

על הנהלת הרשות לנקוט את האמצעים הנדרשים לאחזקת חומרים ארכיוניים בהתאם לתנאי השימור והגניזה הנדרשים על ידי גנזך המדינה, וכן עליה לפעול לאלתר לעמידה בהוראות הבטיחות למניעת שרפות.

על הנהלת הרשות להפיק לקחים מהממצאים שהועלו לגבי תוצאות המכרז לשיקום סרטי הפילם, וכן עליה ליצור כלים יעילים לפיקוח על ביצוע שירותים הניתנים לה, כדי שתמלא את חובתה כנאמן הציבור - המופקד על אינטרסים ציבוריים ועל כספי ציבור - להבטיח כי ייעשה שימוש מיטבי בכספי ציבור.

♦

מבוא

רשות השידור (להלן גם - הרשות) הוקמה על פי חוק רשות השידור, התשכ"ה-1965 (להלן - החוק), הקובע כי תפקידה "לקיים שידור ציבורי" בתחומים שונים, בין היתר כדי לשקף את הנעשה במדינה, את מאבק תקומתה ואת יצירתה והישגיה; לשקף ולתעד את חייהם ואת תרבותם של אזרחי ישראל ושל העם היהודי בתפוצות, את תרבות העמים ואת היצירה האנושית.

במסגרת תפקידיה מקיימת הרשות שידורי רדיו וטלוויזיה: הרשות מפעילה את שידורי הרדיו הממלכתיים של ישראל במסגרת "קול ישראל", הכולל כיום שמונה רשתות שידור (להלן - הרדיו) ואת ערוצי הטלוויזיה הממלכתית בישראל: "הערוץ הראשון" הוא הטלוויזיה הישראלית בעברית והטלוויזיה הישראלית בערבית. שידורי הרדיו בעברית בארץ החלו בשנת 1936[5]; שידורי הטלוויזיה הישראלית בארץ החלו בשידור מצעד צה"ל, ביום העצמאות בשנת 1968.

שידורי הרדיו והטלוויזיה מתעדים, בין היתר, מהלכים היסטוריים וחברתיים המלווים את העם היהודי ואת מדינת ישראל מהתקופה שלפני הקמת המדינה ועד היום, בכלל זה בעשורים שלא היו בהם שידורי רדיו וטלוויזיה אחרים בישראל מלבד אלה של "קול ישראל" או "הערוץ הראשון". לפי חוק הארכיונים, התשט"ו-1955, על הרשות לדאוג לכך שכל שידוריה המוגדרים כחומר ארכיוני יישמרו לצמיתות. בשל חשיבותם של השידורים בתור נכסי תרבות של המדינה, בשנת 2012 הוספה בחוק[6] חובה מיוחדת שהוטלה על הרשות - לשמר ולתעד את שידוריה החל מיום הקמתה ולהעמידם לרשות הציבור.

שידורי הטלוויזיה הישראלית נשמרים, החל מראשיתם, בארכיון בירושלים (להלן - ארכיון הטלוויזיה), ושידורי קול ישראל נשמרים בארכיונים בירושלים ובתל אביב (להלן - ארכיון הרדיו). הסרטים בארכיונים שמורים בפורמט אנלוגי כמו סרטי פילם (סרטי צילום), תקליטים וקלטות שמע ומאוחסנים באמצעים טכנולוגיים מיושנים ונתונים בסכנת כליה. על מנת לשמר אותם ולאפשר שימוש בהם באמצעים טכנולוגיים מתקדמים יש להמירם לפורמט דיגיטלי - תהליך זה נקרא סְפרוּת או דיגיטציה. הדיגיטציה כרוכה בסריקה של מקורות ויזואליים או בהמרה של מקורות אנלוגיים לפורמט דיגיטלי. בסופו של התהליך מתקבל קובץ ממוחשב שניתן לקריאה בתכנות מחשב שונות.

לפי החוק, על מילוי תפקידיה של הרשות מופקדים יו"ר הרשות, מליאה של 31 חברים וועד מנהל של שבעה חברים[7] (להלן - מוסדות הרשות); ומנהל כללי (להלן - מנכ"ל הרשות). בין תפקידי המליאה: התווית מדיניות הרשות, הנחיית הוועד המנהל במילוי תפקידיו ומעקב, פיקוח ובקרה על פעילות הרשות. הוועד המנהל מוסמך לדון ולהחליט בענייני הרשות, להכין את תקציבה, לפקח על ביצועו ועוד. במועד הביקורת כיהן ד"ר אמיר גילת כיו"ר הרשות ומר יוני בן-מנחם כמנכ"ל הרשות.

בחודשים פברואר-יולי 2013 בדק משרד מבקר המדינה את אופן טיפולה של רשות השידור בארכיונים אלה בתחום שימור החומרים האנלוגיים והמרתם לפורמט ספרתי-דיגיטלי (להלן גם - פרויקט הדיגיטציה). בדיקות השלמה נעשו באגף מורשת שבמשרד ראש הממשלה ובגנזך המדינה.

שימור וגיבוי של נכסי מורשת

הארכיונים של הרשות מכילים אוספי תמונה וקול בעלי חשיבות רבה שהם חלק בלתי נפרד מהמורשת התרבותית הישראלית; הם כוללים חומרים ייחודיים, בעלי משמעות היסטורית ותיעודית, וכן עותקים יחידים ללא גיבוי, בעלי ערך ארכיוני רב. המרה של השידורים תסייע

---

5 שידורי הרדיו בעברית החלו בתקופת המנדט הבריטי במסגרת "קול ירושלים" ועם הקמת המדינה נקבע כי "קול ישראל" יפעיל את שידורי הרדיו הממלכתיים של מדינת ישראל.

6 חוק רשות השידור (תיקון 27), התשע"ב-2012, ס"ח 330, 350.

7 תיקון מס' 27 לחוק רשות השידור שאושר בשנת 2012 החליף את מליאת הרשות והוועד המנהל, כך שתחתיהן תמונה מועצה בעלת מאפיינים של דירקטוריון שמעמד חבריה יהיה דומה לדירקטורים. במועד הביקורת סעיפים אלה העוסקים במינוי מועצה לרשות השידור טרם נכנסו לתוקף.

לשימורם בטווח הארוך, לשימוש בהם באמצעים טכנולוגיים מתקדמים, תשפר את הנגישות של תכניהם ותאפשר לגבות חומרים שהם בבחינת נכסי מורשת.

גנזך המדינה הוא הארכיון של מדינת ישראל. הגנז, שהוא מנהל הגנזך, אחראי, בין היתר, לפיקוח על מוסדות המדינה בכל הנוגע לניהול רשומות ולשימורן, והוא מוסמך להדריך ולהנחות את מוסדות המדינה בכל הנוגע לניהול הרשומות והארכיונים וכן לבדוק חומר ארכיוני הנמצא במוסדות המדינה.

על פי המדריך לאחזקת רשומות בארכיון[8], כדי לשמר סרטים בארכיונים באופן המיטבי יש להגן עליהם מפני אבק ולהימנע מפני חשיפתם לחום, ללחות גבוהה או נמוכה ולאור שמש ישיר הגורמים לעיוות הסרטים ולאבדן המידע.

מצבם הפיזי של ארכיוני הרשות והחומרים השמורים בהם

1. **ארכיון הטלוויזיה**: ארכיון הטלוויזיה כולל 15 אולמות בבניין הטלוויזיה ובהם שמורים שידורים מוקלטים משנת 1968 ועד היום, המסתכמים בכ-208,000 שעות שידור.

ממסמכי הרשות עולה כי אולמות הארכיון מאופיינים בהיעדר תנאי אחסון נאותים כגון לחות נמוכה, טמפרטורה מתאימה ומניעת הצטברות אבק באולמות. אחסון בתנאים חמים ולחים מאיץ את התכלות הסרטים. השימוש התכוף הנעשה בסרטים, מתוקף היותו של הארכיון "ארכיון מפיק"[9], מאיץ את שחיקת המקור וגורם להרס קלטות רבות. גם הבלאי של המכשירים השונים לצפייה בסרטים מסכן אותם, כיוון שהסרטים נפגמים בעת שימוש בציוד בלוי.

אחת הפגיעות האופייניות לסרטי פילם נקראת "תסמונת חומץ" - תופעה כימית המתאפיינת בריח חומץ חריף והתפוררות האמולסיה[10] (ציפוי) של הסרט המגנטי. התברר כי חלק מסרטי הפילם השמורים בארכיון נפגעו מ"תסמונת חומץ" שתקשה מאוד על שיקום הסרטים ושימורם. להלן תצלום של סרטי פילם עם "תסמונת חומץ" המצויים באחד מאולמי ארכיון הטלוויזיה:

---

8 איגוד הארכיונאים בישראל - מדריך לאחזקת רשומות בארכיון (מהדורה שנייה), 2000, עמ' 34-35.

9 הארכיון משאיל סרטים לגורמים פנימיים וחיצוניים.

10 חומרים כימיים המרוחים על סרט הצילום, אשר ברגע שהסרט נחשף לאור מתחוללת בהם תגובה כימית שגורמת לשימור הבבואה שצולמה בסרט.

תצלום 1: סרטי פילם שנפגעו מ"תסמונת חומץ"

2. **ארכיון הרדיו:** בארכיון הרדיו שמורים שידורים מוקלטים שהופקו ב-77 השנים האחרונות (החל משנת 1936), המסתכמים ב-80,000 שעות הקלטה בערך. מהם יהיה צורך להמיר כ-70,000 שעות המוקלטות על סרטים מגנטיים או תקליטים, ואת השאר, המוקלטות על דיסקים, לא יהיה צורך להמיר. לדוגמה, בתצלום שלהלן נראה תקליט השמור בארכיון הרדיו בתל אביב המתעד את טקס השבעת הנשיא הראשון של מדינת ישראל:

תצלום 2: תקליט המתעד את טקס ההשבעה של נשיא מדינת ישראל מ-17.2.49

(א) מהמסמכים עולה כי ארכיון הרדיו אינו עומד בתנאי השימור והגניזה של גנז המדינה - יש בו ארבעה אולמות לאחסון סרטי הרדיו, שאינם עומדים בתנאים לאחסון סרטי קול - אין באולמות מיזוג אוויר, אין בקרת לחות ואף אין מערכת לכיבוי אש.

מנכ"ל הרשות הודיע בתשובתו למשרד מבקר המדינה מנובמבר 2013 כי הרשות שכרה שירותי ייעוץ לצורך הערכת העלויות של עבודות מיזוג אוויר בארכיונים וכן לצורך הערכת העלויות של תחזוקת הארכיונים.

(ב) ביולי 2012 עדכן מנהל חטיבת הביצוע ברדיו את מנהל הרדיו כי כ-20 ארגזים ובהם תסכיתים של תכניות "לאם ולילד" נעלמו ולא הצליחו לאתרם. לדבריו מדובר בארגזים שהועברו לאחסון מחוץ לרשות בשל מחסור בשטח אחסון בארכיון הרדיו.

(ג) בתחילת שנת 2002 ביצע גנז המדינה סקר ניהול רשומות בארכיון הרדיו של קול ישראל (להלן - סקר גנז המדינה) וקבע כי רוב העורכים מחזיקים אצלם ארכיונים פרטיים של הקלטות ואינם מעבירים אותן על פי רוב לארכיון הרדיו.

בבדיקת משרד מבקר המדינה נמצא כי הדבר נכון רק לגבי חלק מהעובדים שפרשו לגמלאות, אשר בחדריהם נשארו סרטים או תכניות שהיו שמורות רק בתיקיות במחשב שנפתחו על שמם.

משרד מבקר המדינה העיר למנהל הרדיו כי עליו לפעול לכך שחומרי ההקלטות שאינם נמצאים בארכיון הרדיו יאותרו ויטופלו כדי שאפשר יהיה להמיר אותם לפורמט דיגיטלי ולאחסנם בארכיון. כמו כן עליו לפרסם הנחיה לעובדי הרדיו בנוגע לחובתם להפקיד בארכיון קטעי שידור בתום הקלטתם או השימוש בהם.

בעקבות הביקורת פנה מנהל הרדיו בתחילת נובמבר 2013 לעובדי הרדיו ולגמלאיו בבקשה שיאתרו חומרי תכניות רדיו ששמורים אצלם ויעבירו אותם לארכיון הרדיו. הארכיון החל למפות חומרים אלה ולטפל בהם לצורך המרתם.

בטיחות אש בארכיונים של הרשות

מדי שנה פורצות עשרות אלפי שרפות במבנים ציבוריים. מניעת שרפה והאטת התפשטותה מושגות הן באמצעות פעולות שגרתיות של תחזוקה שוטפת והן באמצעות פעולות שיש להן השפעה גם לטווח ארוך, כגון התקנת גלאי עשן, התקנת מכשירים לכיבוי אש, הסדרת דרכי מילוט והבטחת נגישות נוחה לשירותי הכבאות בבואם לכבות שרפות[11].

לפי חוק הרשות הארצית לכבאות והצלה, התשע"ב-2012 (להלן - רשות הכבאות)[12], האחריות לקיום הוראות בעניין בטיחות אש והצלה חלה הן על בעל הנכס והן על המחזיק בנכס (להלן - האחראי לנכס). החוק מוסיף וקובע כי מפקח הכבאות ימסור לאחראי לנכס פירוט של הוראות בטיחות אש שלא קוימו וידרוש ממנו לתקן את הליקויים. אם נמצא כי הליקויים לא תוקנו או כי הופרו הוראות בעניין בטיחות האש בנכס באופן העשוי לגרום לפגיעה בחיי אדם או לפגיעה חמורה ברכוש, רשאי מפקד המחוז להורות על הפסקת השימוש בנכס או על הגבלה ארעית של השימוש בו, בהתקיים התנאים המנויים בחוק.

באפריל 2011 שלח מנהל המדור למניעת דלקות ברשות הכבאות אל הנהלת הרשות דאז את דרישות הבטיחות למניעת שרפות בבניין הטלוויזיה ברשות, ובכלל זה בארכיון הטלוויזיה, וציין: "אין באפשרותנו לאשר את המקום וזאת עד לביצוע הדרישות".

ביולי 2013 התריע הממונה על תחום הבטיחות והגהות ברשות בפני הנהלת הרשות על המחסור באמצעים לגילוי אש, למניעתה ולהאטת התפשטותה בארכיון הטלוויזיה ובארכיון הרדיו.

מהמסמכים עולה כי ארכיוני הרדיו והטלוויזיה אינם עומדים בדרישות הבטיחות למניעת שרפות, אף על פי שהסרטים המאוחסנים בהם הם דליקים. בארכיונים לא הותקנו מערכות גילוי אש ואף לא מערכות לכיבוי אש, אף על פי שמנהל המדור למניעת דלקות ברשות הכבאות והממונה על תחום הבטיחות והגהות ברשות התריעו לפני הנהלת הרשות על הצורך בכך.

מנכ"ל רשות השידור הודיע בתשובתו כי הרשות התקשרה בספטמבר 2013 עם חברה פרטית לשם ביצוע סקר לקביעת אומדני עלויות הביצוע של דרישות הבטיחות לגילוין ולכיבוין של שרפות במתקני הרשות, וכי לאחר השלמת הסקר יפורסם מכרז להתקנת מערכות לגילוי ולכיבוי אש במתקני הרשות ובארכיונים.

---

11 מבקר המדינה, **דוח שנתי 63ג** (2013), בפרק "מניעת דלקות בבניינים רבי קומות, בבתי עסק ובמוסדות", בעמ' 568.

12 עד לחקיקת החוק באוגוסט 2012 היה בתוקף חוק שירותי הכבאות, תשי"ט - 1959 והתקנות שהותקנו מכוחו ולעניין פרק זה - תקנות שירותי הכבאות (ציוד כיבוי), התשכ"ה-1964.

רשות הכבאות ציינה בתשובתה מספטמבר 2013 למשרד מבקר המדינה כי הנהלת רשות השידור, שהיא האחראית לתיקון הליקויים, בחרה משיקולים שלה להתעלם מדרישות הבטיחות שנשלחו אליה באפריל 2011 וכי בביקורת נוספת שבוצעה כעבור שנה נמצא כי לא מולאו דרישות הבטיחות בארכיונים. זאת למרות החשיבות הרבה של התקנת המערכות ושיפור מצב הבטיחות במבנים ובמחסנים ובכדי למנוע נזק כבד והתפשטות שרפה במידה ותפרוץ.

לנוכח חשיבות החומרים השמורים בארכיוני הרשות, על הנהלת רשות השידור לפעול לאלתר לביצוע דרישות הבטיחות לגילוי מוקדם ולכיבוי של שרפות. משרד מבקר המדינה מעיר לרשות הכבאות כי עליה לאכוף את דרישות הבטיחות ברשות השידור בהתאם לקבוע בחוק הרשות הארצית לכבאות והצלה, התשע"ב-2012, ובכלל זה לבחון את האמצעים שיש לנקוט על מנת לזרז את התאמת התנאים השוררים בארכיונים לדרישות הבטיחות למניעת שרפות, לרבות האפשרויות של הגבלתו או הפסקתו של השימוש במבנים עד להתאמתם לדרישות האמורות.

גיבוי השידורים ברשות

גיבוי של החומרים השמורים בארכיונים נדרש כדי להגן על המידע מפני הרס, שיבוש ומחיקה שמקורם בכשל או באסונות כגון שרפה, הצפה ואסונות טבע. המרת הסרטים השמורים בארכיוני הרשות לפורמט דיגיטלי חשובה גם לצורכי גיבוי החומרים, שכן האחסון והגיבוי הדיגיטלי מצמצמים את העלויות הכרוכות בהחזקה כפולה - של הסרטים המקוריים ושל עותקיהם המשמשים כגיבוי - בשטחי אחסון גדולים.

1. **שידורי הרדיו:** בשנת 1994 החל ברשת ב' של קול ישראל השידור בפורמט דיגיטלי המהווה גם אחסון דיגיטלי של השידורים. יתר הרשתות עברו בהדרגה לשידור דיגיטלי בשנים שלאחר מכן. במועד סיום הביקורת רק 50% מהחומרים האנלוגיים שבארכיוני הרדיו הומרו לפורמט דיגיטלי, המהווה גם גיבוי לחומרים.

בסקר גנז המדינה משנת 2002 המליץ הגנז כי הרשות תעביר לרשותו עותק של סרטי הרדיו ובכך יהווה הגנז גיבוי לחומרי ארכיון הרדיו. התברר כי המלצת הגנז לא יושמה.

נמצא כי בשנת 2008 אירעה תקלה בדיסק הקשיח שבו נשמרו ההקלטות של שידורי הרדיו באותה שנה, ובגינה נמחקו חומרים ששודרו במשך תשעה חודשים בשנה זו בלא שניתן לשחזרם. הדבר מעיד על החשיבות של גיבוי החומרים. ואולם התברר כי רק בשנת 2012 הקצה סמנכ"ל טכנולוגיות תקציב לגיבוי של כל מערך ההקלטות של שידורי הרדיו.

2. **שידורי הטלוויזיה: ממועד הקמת הערוץ הראשון ועד ינואר 2013, המועד שבו החל הערוץ לשדר בפורמט דיגיטלי HD[13], השידור היה אנלוגי ולרוב החומרים ששודרו אין גיבוי. יצוין כי לחלק מהחומרים המוקלטים יש עותק אנלוגי אולם הוא נשמר יחד עם המקור.**

מנכ"ל רשות השידור הודיע בתשובתו כי גיבוי שידורי הטלוויזיה יתבצע רק לאחר שיוחל בביצוע פרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה.

---

13 HDTV (high definition) - היא טכנולוגיה של שידור באיכות וברזולוציה (רמת דחיסה) גבוהים המאפשרת תמונה חדה יותר עם צבעים חדים ונאמנים למקור.

☆

החומרים השמורים באולמות הארכיונים של הרשות נתונים בסכנת כליה בשל היעדר התנאים הנדרשים לאחסון נאות, עייפות החומר של הפורמטים השונים, שחיקה של הסרטים מהשימוש התכוף בהם מתוקף כך שהארכיונים הם ארכיונים מפיקים ומשום שלא מתקיימות דרישות הבטיחות להגנה מפני שרפות. על הנהלת הרשות לנקוט את האמצעים הנדרשים לאחזקת חומרים ארכיוניים בהתאם לתנאי השימור והגניזה הנדרשים על ידי גנז המדינה, וכן עליה לפעול לאלתר לעמידה בהוראות הבטיחות למניעת שרפות.

פרויקט הדיגיטציה

כאמור, הסרטים השמורים בארכיונים מאוחסנים באמצעים טכנולוגיים מיושנים ונתונים בסכנת כליה. על מנת לשמר אותם ולאפשר שימוש בהם באמצעים טכנולוגיים מתקדמים יש להמירם לפורמט דיגיטלי. על מנת שניתן יהיה להשתמש בתוצרי הדיגיטציה באמצעות הטכנולוגיה הקיימת כיום, יש להקים תשתית דיגיטלית לשידור, לעריכה, לקטלוג ולאחסון.

במשך השנים שב ועלה הצורך בהמרה של החומרים השמורים בארכיוני רשות השידור, כמפורט להלן:

1. **המלצת גנז המדינה:** בסקר הגנז משנת 2002 נמצא כי תנאי האחסון בארכיון הרדיו ירודים, ואלפי סרטים נתונים בסכנת כליה. גנז המדינה המליץ לבצע המרה של הסרטים הישנים, לנוכח התבלות החומר המגנטי בסרטייה.

במועד סיום הביקורת עדיין לא ביצע הגנז סקר ניהול רשומות בארכיון הטלוויזיה.

משרד מבקר המדינה העיר לגנז כי במסגרת תפקידו לבדוק חומרים ארכיוניים במוסדות המדינה ולפקח על אופן שימורם, ולנוכח החשיבות הנודעת לחומרים השמורים בארכיונים של רשות השידור, ראוי שיבחן את האפשרות לבצע סקר ניהול רשומות בארכיון הטלוויזיה וכן לעדכן את הסקר בארכיון הרדיו, מאחר שכבר עברו 11 שנים ממועד ביצועו.

גנז המדינה הודיע בתשובתו למשרד מבקר המדינה מנובמבר 2013 כי נוכח האתגרים העומדים לפניו, לפי שעה הוא נאלץ להתמקד בטיפול יסודי בראש ובראשונה בארכיון המדינה, ורק בהמשך ניתן יהיה לטפל גם בארכיונים של רשות השידור, שאף הם בעלי חשיבות.

2. **החלטת הוועד המנהל:** במרץ 2003 החליט הוועד המנהל לבצע פרויקט דיגיטציה של הסרטים השמורים בארכיוני הרשות, והקצה לכך 3 מיליון ש"ח. באותו חודש פרסמה הרשות מכרז ל"הספקת ציוד מחשוב ותוכנה, ומתן שירותים בנושאי דיגיטציה". בינואר 2004 נחתם חוזה עם חברה פרטית שזכתה במכרז, ובשלהי שנת 2005 הופסקה ההתקשרות עם החברה.

יחידת ביקורת הפנים ברשות בדקה בשנת 2006 את ההתקשרות עם החברה הזוכה במכרז ומצאה כי בשנים 2004 ו-2005 שילמה הרשות לחברה יותר מ-5 מיליון ש"ח עבור שלב התכנון של הפרויקט בלבד.

3. **הסכם להמרת חומרי הארכיון**: ביולי 2008 נחתם הסכם בין הרשות ובין גורם אוניברסיטאי בארה"ב (להלן - האוניברסיטה), ולפיו האוניברסיטה תממן את ההמרה של חומרים מארכיוני הרשות שהיא מעוניינת בהם, למעט, בין היתר, חומרים שלרשות אין זכויות יוצרים עליהם או שאינם הפקה מקורית של הרשות. בתמורה יועבר לידי האוניברסיטה עותק של כל חומר שיומר, לצורכי מחקר ולימוד. מנכ"ל הרשות דאז העריך כי שווי המרת הסרטים במסגרת ההסכם יסתכם בכ-15 מיליון דולר. יצוין כי הערכה זו לא בוצעה על ידי נציגי האוניברסיטה ולא הסתמכה על נתונים שהם סיפקו.

התברר כי במועד סיום הביקורת - חמש שנים לאחר מועד חתימת החוזה עם האוניברסיטה, ועשר שנים לאחר שהוועד המנהל החליט לבצע את פרויקט הדיגיטציה להצלת ארכיוני הרשות - טרם הוחל בביצוע פרויקט ההמרה בארכיון הטלוויזיה ואילו הפרויקט ברדיו הופסק לפי שעה (ראו להלן).

יצוין כי בשנים 2007 ו-2008 ניסתה הנהלת הרשות להשיג מימון לפרויקט הדיגיטציה של הארכיונים מגורמים חיצוניים: משרדי ממשלה, גופים ציבוריים וגופים פרטיים. בדיון בנושא רשות השידור שהתקיים במרץ 2007 בישיבתה של ועדת החינוך, התרבות והספורט בכנסת אמר יו"ר הוועדה כי דרושה פעולת חירום להצלת הארכיונים של רשות השידור, שהם נכס תרבותי חשוב ביותר. השר הממונה על הרשות דאז ציין באותו דיון כי יש גופים עסקיים שמתעניינים במימון פרויקט הדיגיטציה, ויו"ר הוועדה השיב לו כי לדעתו "זה לא צריך לעבור לגופים עסקיים, כי אני חושב שזה חלק מהנכסים של המדינה".

לדעת משרד מבקר המדינה, נוכח החשיבות הלאומית והתרבותית של החומרים הנמצאים בארכיונים של רשות השידור, היה ראוי שהרשות, כרשות שידור ממלכתית, לא הייתה נסמכת על גורמים פרטיים מחו"ל למטרת שימור נכסי מורשת. משנחתם ההסכם עם האוניברסיטה, היה ראוי כי רשות השידור תפעל לאתר תקציב למימון שימורם של חומרי הארכיונים שהאוניברסיטה תחליט שלא לממן את המרתם.

ניהול פרויקט הדיגיטציה

האחראי מטעם הרשות לפרויקט הדיגיטציה בארכיון הרדיו היה עד לפרישתו בינואר 2012 מנהל רשת ב'. עם פרישתו מונה מנהל חטיבת הביצוע בקול ישראל לרכז את פרויקט הדיגיטציה ברדיו. האחראית לפרויקט הדיגיטציה בארכיון הטלוויזיה היא מנהלת ארכיון הטלוויזיה. באפריל 2012 מונה סמנכ"ל טכנולוגיות לעמוד בראש כל פרויקט הדיגיטציה ברשות השידור. בפרויקט הדיגיטציה מעורבים גורמים נוספים ברשות, ובהם: אגף מערכות מידע, חטיבת ההנדסה ברדיו וחטיבת ההנדסה בטלוויזיה.

תכניות עבודה ובקרה ניהולית: תכניות העבודה בארגון הן כלי ניהולי מרכזי המסייע לו לגבש תכניות פעולה על פי מטרות ויעדים לטווח הרחוק ולשנה השוטפת, והן מחייבות את הארגון לבצע מעקב אחר התקדמותן של תכניות אלה ולהפיק לקחים מפעם לפעם.

היה צפוי אפוא כי רשות השידור תפעל על פי תכנית עבודה שנתית, תקבע סדרי עדיפויות ותקציב לפעולותיה וכן תקבע את אופן המעקב אחר ביצוע התכנית על סעיפיה השונים, וכי פרויקט בהיקף נרחב כמו פרויקט הדיגיטציה, שלו גם נקודות השקה לתחומים אחרים ברשות, יהיה חלק מתכנית העבודה השנתית של הרשות.

1. הביקורת העלתה כי במשך השנים פעלה רשות השידור ללא תכנית עבודה שנתית, למעט בשנת 2013 שבה גיבשה הנהלת הרשות תכנית עבודה המותנית בביצוע הרפורמה ברשות השידור[14]. בכלל זה לא הוכנה תכנית עבודה סדורה לביצוע פרויקט הדיגיטציה שתכלול יעדים, מדדי תפוקות, סדרי עדיפויות, לוח זמנים ותקציב.

לדעת משרד מבקר המדינה, ללא תכנית עבודה סדורה נפגעת יכולתה של הנהלת הרשות לעקוב אחר התקדמות פרויקט הדיגיטציה, לאמוד את מגבלות התקציב הקיים ולוודא שהושגו היעדים שנקבעו. כמו כן, בהיעדר תכנון מדיניות תקציבית לביצוע הפרויקט עלולה להיווצר חריגה בתקציב הפרויקט.

בעקבות הביקורת הגיש מנהל חטיבת הביצוע ברדיו באוקטובר 2013 תכנית עבודה לפרויקט הדיגיטציה ברדיו הכוללת יעדים, מדדי תפוקה, לוחות זמנים ותקציב.

מתשובתו של יו"ר הרשות מאוקטובר 2013 עולה כי בעקבות הביקורת הנחה הוועד המנהל את ההנהלה להכין בהקדם תכנית עבודה הכוללת לוחות זמנים לביצוע, לצורך קידום הפרויקט על כלל נדבכיו, המיועדת הן לרדיו והן לטלוויזיה. מנכ"ל הרשות הודיע בתשובתו כי חטיבת ההנדסה בטלוויזיה שוקדת על הכנת תכניות עבודה לפרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה.

2. התברר כי הנהלת הרשות קיימה ישיבות ואף קיבלה החלטות לקידום פרויקט הדיגיטציה ברדיו ובטלוויזיה, אך לא היה בהנהלה עד לשנת 2012 שום גורם שבמשך השנים היה אחראי באופן בלעדי לניהול הפרויקט בראייה מתכללת, ובכלל זה לביצוע מעקב אחר התקדמות יישומן של ההחלטות האמורות בתוך פרק הזמן שנקבע.

מנכ"ל רשות השידור הודיע בתשובתו כי לנוכח חשיבותו העליונה של פרויקט הדיגיטציה ובהיותו אחראי לכך מתוקף תפקידו כנושא משרה העומד בראש הארגון, הוא זימן ישיבות כדי להסיר חסמים שמעכבים את התקדמות הפרויקט ולצורך תיקון הליקויים שעלו בטיוטת הדוח. סמנכ"ל טכנולוגיות הוסיף כי עם מינויו באפריל 2012 הוא החל לקדם את פרויקט הדיגיטציה וקיים ישיבות רבות שבהן התקבלו החלטות לקידום הנושא.

משרד מבקר המדינה מעיר כי מעורבות מנכ"ל הרשות בפרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה היא חיונית להתחלת ביצוע הפרויקט. כמו כן, על סמנכ"ל טכנולוגיות לעקוב אחר יישום ההחלטות הנוגעות לקידום הפרויקט.

---

14 ב-5.8.12 נחתם בין ממשלת ישראל לרשות השידור הסכם למימון רפורמה ברשות - תכנית הבראה מקיפה ומעמיקה בתחומי פעילותה. יצוין כי הרפורמה הוקפאה ביולי 2013 על פי החלטת שר האוצר והשר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור.

פרויקט הדיגיטציה בארכיון הרדיו

בהסכם עם האוניברסיטה נקבע כי את המרת חומרי ארכיוני הרדיו והטלוויזיה לפורמט דיגיטלי תבצע חברה פרטית בארץ (להלן - חברה א'), וכי ההמרה תחל בכפוף לחתימת הסכם בין החברה לרשות. במרץ 2009 הציע יו"ר הרשות דאז לקדם במהירות את פרויקט הדיגיטציה של ארכיון הרדיו והורה לכלול בהסכם שייחתם עם חברה א' שני נספחים נפרדים עבור הרדיו והטלוויזיה.

הועלה כי רק באוקטובר 2010, שנתיים לאחר חתימת החוזה עם האוניברסיטה, חתמה הרשות על הסכם עם חברה א' בנוגע להיבטים הטכניים של תהליך ההמרה, אשר כולל נספח עבור חומרי הרדיו.

1. **שלבי העבודה מול חברה א':** הנספח להסכם עם החברה כולל מפרט טכני לשימור חומרי הארכיון ברדיו (להלן - נספח הרדיו) ומגדיר את תהליך העבודה עם החברה כדלהלן: בשלב הראשון תקבל החברה עד 1,000 שעות שידור להמרה (להלן - מנה) ומנה נוספת בהמתנה[15]. מנה שהמרתה הסתיימה תועבר לרשות לבדיקה. לאחר שתאשר הרשות את תקינות הקבצים, תחזיר לה החברה את הסרטים המקוריים ואת תוצרי ההמרה של אותה מנה. כל מנה שנמסרת לחברה תירשם במערכת בקרה ושליטה המופעלת בתכנה ייחודית, שאותה פיתח אגף מערכות מידע ברשות לצורך ביצוע הפרויקט (להלן - תכנת הבקרה), המיועדת למעקב אחר הקבצים להמרה הנמסרים לחברה ובסיום ההמרה מוחזרים לארכיון.

משרד מבקר המדינה בדק את פרויקט הדיגיטציה בארכיון הרדיו, על כל שלביו, ומצא כי בגין אופן תפקודה של רשות השידור נגרמו עיכובים בביצוע הפרויקט, כמפורט להלן:

(א) לפי ההסכם עם האוניברסיטה, הרשות והאוניברסיטה יבחרו במשותף את הסרטים שיומרו וכן יקבעו במשותף את סדר העדיפויות להמרה, לאחר שהאוניברסיטה תקבל לידיה רשימה ובה תיאור תמציתי של כל התכניות המקוטלגות בארכיון. לצורך כך נדרשה הרשות למחשב את כל הקטלוג הישן של החומרים שבארכיונים, כמפורט להלן:

(1) חומרי ארכיון הרדיו לשנים 1936-1982, שהם כ-40% מהסרטים שבארכיון בירושלים, היו מקוטלגים ברישומים ידניים בספרים ובאמצעות כ-74,000 כרטיסיות.

לצורך סריקת הכרטיסיות של ארכיון הרדיו והפיכתן לקובץ דיגיטלי, אישרה ועדת המכרזים של הרשות במאי 2009 התקשרות בפטור ממכרז עם חברה פרטית על פי תנאי מכרז[16] של החשב הכללי שבמשרד האוצר. ביולי 2010 החלה הרשות לשלוח לחברה האמורה כרטיסיות לסריקה.

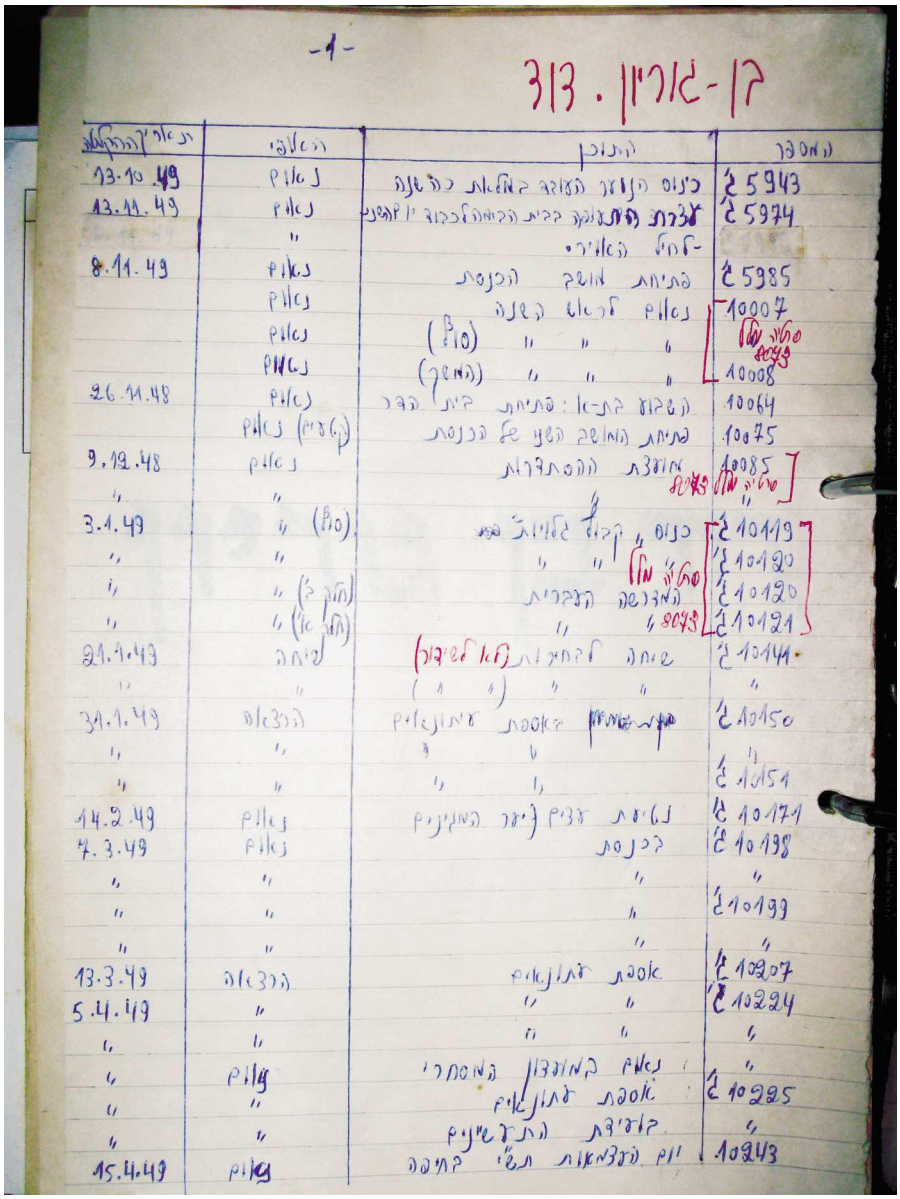
15 מנה בהמתנה (stand by) - עד 1,000 שעות שידור להמרה שנמסרו לחברה, והם יומרו לאחר שתסתיים ההמרה של המנה שקדמה לה.

16 מכרז לשירותי סריקת מסמכים, שנכנס לתוקפו בדצמבר 2008.

נמצא כי החל מיולי 2010 ובמשך כשנתיים ורבע שלח ארכיון הרדיו 82% מהכרטיסיות לסריקה. בנובמבר 2012 הפסיק הארכיון את שליחת הכרטיסיות מאחר שסבר כי תוקף הסכם המסגרת בין החשב הכללי ובין החברה הפרטית כבר פג. ואולם בביקורת הועלה כי בשנת 2013 החשב הכללי האריך פעמיים את תוקף הסכם המסגרת עם החברה עד דצמבר 2013, ומכאן שהעיכוב בהמשך סריקת הכרטיסיות היה מיותר והרשות הייתה יכולה להמשיך בפעולותיה בשיתוף החברה. בעקבות הביקורת חודשה עבודת הסריקה באוקטובר 2013.

(2) גם בארכיון הרדיו בתל אביב נמצאות כ-2,300 שעות הקלטה של שידורים[17] מימי קום המדינה שמקוטלגים בכרטיסיות. במועד סיום הביקורת, כשלוש שנים לאחר שהוחל בביצוע עבודת סריקת הכרטיסיות, טרם הוחל בסריקת הכרטיסיות בתל אביב. לדוגמה בתצלום שלהלן כרטיס הנמצא בקטלוג של ארכיון הרדיו בתל אביב ובו רשימת שידורים של דוד בן גוריון, ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל:

17 בעיקר תסכיתים, תכניות ספרות, קטעי שירה ומחזות וגם קטעי אקטואליה.

תצלום 3: כרטיס מתוך קטלוג ארכיון הרדיו בתל אביב

מתשובת מנהל חטיבת הביצוע ברדיו עולה כי בעקבות הביקורת התקיימה התייעצות עם גורמים מקצועיים ברשות בנושא זה והוחלט שהקטלוג של הארכיון בתל אביב לא ייסרק אלא יוקלד למחשב באופן ידני.

עיכוב בפעולות הסריקה או ההקלדה של הכרטיסיות אינו מאפשר להמשיך לשלב הבא - הכנת קטלוג מלא וממוחשב של כל הסרטים המאוחסנים בארכיון הרדיו והעברתו לאוניברסיטה לצורך אישורה, כדי שחברה א' תוכל להמשיך בהמרת הסרטים לפורמט דיגיטלי. לנוכח זאת מעיר משרד מבקר המדינה להנהלת הרדיו כי עליה להחיש את הטיפול בכרטיסיות בארכיוני הרדיו בירושלים ובתל אביב על מנת שתוכל לסיים את המרת הסרטים ברדיו.

(3) משנת 1982 מקוטלגים יתר חומרי ארכיון הרדיו, שהם כ-60% מהסרטים שבארכיון בירושלים, באמצעות תכנה (VAX). עם תחילת פרויקט הדיגיטציה הוסב בשנת 2010 הקטלוג שהתבסס על תכנה זו לשפת מחשב המותאמת למסד נתונים (קובץ SQL)[18].

(ב) הקטלוג שהוסב בשנת 2010 לקובץ SQL וחלק מהכרטיסיות שנסרקו נשלחו בקובץ אחד אל האוניברסיטה לצורך אישורה, והיא אישרה את ביצוע ההמרה של כ-90% מהחומרים שהיו בקובץ זה, שמרביתם הם שידורי אקטואליה ששודרו ברשת ב'. בינואר 2011 החל ארכיון הרדיו לשלוח לחברה א' מנות להמרה מהקובץ האמור, ובנובמבר 2011 נשלחה המנה האחרונה מבין החומרים שאישרה האוניברסיטה. על פי הנתונים שנרשמו בתכנת הבקרה, עד סוף שנת 2011 הומרו 32,503 מכ-70,000 שעות השידור המוקלטות על סרטים מגנטיים. יתר שעות השידור טרם נשלחו לאישור האוניברסיטה.

מהאמור עולה כי מתחילת ביצועו של פרויקט הדיגיטציה בארכיון הרדיו הומרו רק כ-50% משעות השידור שבארכיון. במועד סיום הביקורת עדיין לא שלח ארכיון הרדיו לאישור האוניברסיטה קובץ נוסף ובו רשימת סרטים נוספים להמרה, ולמותר לציין שהוא לא שלח סרטים נוספים להמרה.

(ג) על פי נספח הרדיו, קבצים שהומרו יימסרו לרשות לבדיקה לכל המאוחר שבעה ימים לאחר שהוחל בהמרת המנה, והרשות קבעה כי עובד מחלקת הנדסה ברדיו יבצע בקרת איכות של הקבצים שהומרו.

עד מועד סיום הביקורת הועברו לבקרת איכות ונבדקו רק כ-60% מהקבצים שהומרו, אף שחברה א' סיימה להמיר גם את שאר הקבצים והעבירה אותם לידי הרשות כבר כשנה וחצי לפני כן.

בעקבות הביקורת השלימה הרשות בנובמבר 2013 את בקרת האיכות של הקבצים שהומרו. אולם במסגרת בקרת האיכות נמצאו שיבושים ב-711 קבצים שהומרו. מאחר שהרשות כבר אישרה לחברה את תקינות כלל הסרטים שהיא המירה בשנת 2011, היא נדרשת לבצע המרה חוזרת של הקבצים הללו באמצעים פנימיים שלה, והיא הקצתה לצורך כך 200 שעות עבודה נוספות.

2. השלמת פרויקט הדיגיטציה בארכיון הרדיו: (א) על מנת להשלים את פרויקט הדיגיטציה ברדיו ביקשה חברה א' מהרשות בינואר 2012 למפות את החומרים שטרם הומרו ברשתות הרדיו השונות ולהעביר את תוצאות המיפוי אליה כדי שתבדוק עם האוניברסיטה

18 Structured Query Language - שפת המחשב הנפוצה ביותר לטיפול במידע בבסיסי נתונים יחסיים.

את אופן המשך ביצוע ההמרה. במאי 2012 הכין מנהל חטיבת הביצוע ברדיו פירוט חלקי של החומרים האמורים.

נמצא כי במועד סיום הביקורת עדיין לא הכין ארכיון הרדיו רשימה מלאה של הסרטים שטרם הומרו, אף שבהיעדר רשימה כזאת נבצר מהאוניברסיטה לבחור את הסרטים שהיא מעוניינת להמירם, ועל כן לא ניתן היה להמשיך את פרויקט הדיגיטציה ברדיו.

(ב) כאמור, האוניברסיטה קיבלה עליה לממן רק את המרתם של חלק מהסרטים השמורים בארכיוני הרשות, ולכן נדרשת הרשות לדאוג להמרתם של יתר הסרטים.

במועד סיום הביקורת, חמש שנים לאחר חתימת ההסכם עם האוניברסיטה, טרם הושלם המיפוי של יתר הסרטים שיש להמירם. משרד מבקר המדינה מעיר כי למיפוי זה נודעת חשיבות גם מבחינת היערכות הרשות להשלמת השימור של הסרטים שהאוניברסיטה לא תממן.

יו"ר הרשות הסביר בתשובתו כי בעקבות הביקורת אישר הוועד המנהל, באופן חריג, את הצעתו לקליטת כוח אדם לצורך תגבור וזירוז של העבודה לקידום פרויקט הדיגיטציה, שלו הוא מייחס חשיבות רבה.

מנהל חטיבת הביצוע ברדיו הודיע בתשובתו כי מיפוי החומרים שטרם הומרו ובירור מול האוניברסיטה וחברה א' לגבי החומרים שבכוונתן להמיר יבוצעו עד סוף דצמבר 2013. עוד ציין כי בעקבות הביקורת החליטו מוסדות הרשות להקצות כוח אדם ייעודי להשלמת פרויקט הדיגיטציה ברדיו, ובעיקר לצורך המרת הסרטים שהאוניברסיטה לא הייתה מעוניינת להמירם.

☆

בארכיון הרדיו שמורים חומרים משנת 1936 המכילים מידע היסטורי רב הנוגע למורשת של העם והמדינה, שחשיבותו רבה וערכו לא יסולא בפז. למרות זאת, ואף על פי שגורם חיצוני נותן את רוב המימון לפרויקט הדיגיטציה ברדיו, לא דאגה הרשות לסיים את שימור חומרי ארכיון הרדיו הנמצאים בסכנת התכלות. נושא פרויקט הדיגיטציה ברדיו שב ועלה מפעם לפעם, ואף שהוחלט לקדמו, בפועל במועד סיום הביקורת טרם הושלם הפרויקט. על הרשות לפעול לאלתר להשלמת סריקתן או הקלדתן של הכרטיסיות, לקטלוג החומרים ולמיפוים, ולבסוף להמרתם לפורמט דיגיטלי, כיוון שכל דחייה נוספת של ביצוע הפרויקט עלולה לגרום לאבדנם של החומרים.

ארכיון קטעי העיתונות של קול ישראל

ארכיון קטעי העיתונות של קול ישראל, שהוא חלק מארכיון הרדיו, משמש בעיקר את כתבי הרדיו והטלוויזיה לשם איסוף חומרי רקע לכתבות. הארכיון מכיל מאגר של כתבות - כמיליון גזרי עיתונים

שנצברו בהדרגה מתחילת שנות השבעים של המאה העשרים וכן עיתונים שלמים שרכשה הרשות משנת 1940 ועד היום (השמורים במיקרופילמים ובספרים כרוכים).

לדברי מנהל הרדיו, לנוכח הזנחתו של ארכיון קטעי העיתונות במשך שנים יש לפעול להצלת החומר ולהנגשתו לכלל עובדי הרשות באמצעות סריקתו והמרתו לפורמט דיגיטלי, שאפשר לקראו באמצעות תכנות מחשב.

במועד סיום הביקורת עדיין לא החליטה הנהלת הרשות כיצד לשמר את החומרים שבארכיון זה.

מנכ"ל הרשות הודיע בתשובתו כי הוחלט לבצע באמצעים פנימיים של הרשות את שימור החומרים שנמצאים בארכיון קטעי העיתונות.

פרויקט הדיגיטציה בארכיון הטלוויזיה

כאמור, בארכיון הטלוויזיה שמורים שידורים מוקלטים משנת 1968, המסתכמים בכ-208,000 שעות שידור. המרה של השידורים תסייע לשימורם בטווח הארוך, לשימוש בהם באמצעים טכנולוגיים מתקדמים, תשפר את הנגישות של תכניהם ותאפשר לגבות חומרים שהם בבחינת נכסי מורשת.

נספח הטלוויזיה בהסכם עם החברה

כאמור, באוקטובר 2010 חתמו הרשות וחברה א' על הסכם בנוגע להיבטים הטכניים של תהליך ההמרה. בהסכם הובהר כי במועד חתימת החוזה טרם גובש נספח הכולל מפרט טכני ונוהל עבודה לביצוע ההמרה בטלוויזיה (להלן - נספח הטלוויזיה), וכי רק לאחר שיצורף הנספח להסכם תחל המרת חומרי ארכיון הטלוויזיה.

במועד סיום הביקורת ביולי 2013 עדיין לא חתמה הרשות על נספח הטלוויזיה מול חברה א', ולכן החברה לא יכולה להתחיל בהמרת חומרי הארכיון. משרד מבקר המדינה מעיר לרשות כי עליה לפעול בהקדם להסדרת ההתקשרות עם החברה.

ניהול ההכנות לפרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה

1. כדי לשפר את יכולת הארגון להשיג את מטרותיו נדרשים עבודת מטה ותכנון הכולל קביעת מערכות פיקוח, בקרה, דיווח ותיאום[19].

19 מבקר המדינה, **דוח שנתי 53ב** (2002), בפרק העוסק ב"עבודת המטה במשרדי הממשלה", בעמ' 47-46.

בחודשים ינואר-יולי 2012 התקיימו דיונים והתכתבויות בין גורמים שונים ברשות, ובכלל זה דיונים עם חברה א', בנוגע למועד התחלת פרויקט הדיגיטציה בארכיון הטלוויזיה ובנוגע להכנות ולהתאמות הנדרשות מהרשות לצורך כך. מהמסמכים עולה כי נקבעו כמה תאריכים להתחלת הפרויקט: מרץ ואפריל 2012 וכן ינואר 2013. אולם במועד סיום הביקורת טרם הוחל בביצוע הפרויקט.

יצוין כי כבר במרץ 2012 כתבה מנהלת הארכיון לסמנכ"ל טכנולוגיות מכתב, שהעתקו נשלח למנכ"ל הרשות וליו"ר שלה, ולפיו "לא מתקיימות ישיבות עבודה מסודרות עם מעקב על שלבי הפרויקט". לדבריה, יש לקיים לפחות ישיבה אחת בשבוע לשם מעקב צמוד אחר ביצוע הפרויקט.

2. בדיון בנושא פרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה שהתקיים באוגוסט 2012 הציג מנכ"ל חברה א' שבעה שלבים שנדרשת הרשות לבצע כהכנה לפרויקט לפני התחלתו. בדיון נקבע כי חודש לאחר סיומם של שבעת השלבים האמורים יוחל בביצוע הפרויקט. בטבלה שלהלן יפורטו שלבי הפעולה, המועד שנקבע לסיום ביצועם וסטטוס הביצוע לפי הנתונים המעודכנים ליולי 2013 (מועד סיום הביקורת):

טבלה 1
שלבי ההכנה לפרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה

שלב הפעולה	מועד הסיום המתוכנן	סטטוס הביצוע ומועד השלמת הביצוע
1. הכנת רשימת התכניות שבארכיון והעברתה לאישור האוניברסיטה	15.10.12	בוצע חלקית - ספטמבר 2012
2. הסבת נתוני המערכת לאחזור מידע והתאמתם לתכנת ניהול מידע לשידור דיגיטלי	15.11.12	לא בוצע
3. התאמת תכנת הבקרה ומערכת ההשאלות	1.11.12	בוצע - מאי 2013
4. בחירת הפורמטים לשימור	ספטמבר 2012	בוצע - ספטמבר 2012
5. הכנת מנות עבודה	עם תחילת פרויקט הדיגיטציה	לא בוצע
6. הכנת חדר הדיגיטציה	נובמבר 2012	בוצע - אפריל 2013
7. הכנת חדר שרתים והצטיידות באמצעים לאחסון החומרים שיעברו המרה	12.9.12	לא בוצע

בסיכום הישיבה הכריז המנכ"ל כי פרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה יתחיל ב-1.1.13. ואולם ארבעה חודשים לאחר מכן, באפריל 2013, עדכן סמנכ"ל טכנולוגיות כי טרם הסתיימו שלבי ההתארגנות לביצוע הפרויקט כמתואר בטבלה לעיל.

מהטבלה עולה כי במועד סיום הביקורת עדיין לא בוצעו שלושה משבעת שלבי ההכנה לפרויקט ושלב אחד בוצע חלקית בלבד. אמנם הנהלת הרשות קיימה ישיבות ואף קיבלה החלטות לקידום הפרויקט, אך היא לא עקבה אחר התקדמות ביצוען כדי להבטיח עמידה בלוח הזמנים שנקבע. לדעת משרד מבקר המדינה פיקוח של הנהלת הרשות על ביצוע החלטותיה הוא חיוני לקידום פרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה. להלן פירוט הפעולות שטרם בוצעו או טרם הסתיימו:

הכנת רשימת התכניות שבארכיון והסבת נתוני המערכת לאחזור מידע

1. לפי ההסכם עם האוניברסיטה, הרשות והאוניברסיטה יקבעו במשותף אילו סרטים יומרו ומה יהיה סדר העדיפויות להמרה. הדבר ייעשה בהתחשב, בין היתר, בסוגיות של זכויות יוצרים, לאחר שהאוניברסיטה תקבל לידיה רשימה ובה תיאור תמציתי של כל התכניות המקוטלגות בארכיון. בספטמבר 2012 שלחה מנהלת הארכיון למנכ"ל חברה א' רשימה של תכניות מהשנים 1968-2009, שאינה כוללת פירוט לגבי התכנים של החומרים שברשימה.

במועד סיום הביקורת, כחמש שנים לאחר שסיכמה הרשות עם האוניברסיטה כי על הרשות להגיש את הרשימה האמורה, האחראים ברשות להכנתה טרם הכינו רשימה עם פירוט התכנים, אף שהגשתה היא תנאי מקדים להמרת הסרטים. למותר לציין שהרשימה גם לא עודכנה לגבי התכניות ששודרו בשנים 2009-2013.

יצוין כי בישיבה שהתקיימה ב-1.10.13, לאחר מועד סיום הביקורת, הודיע מנכ"ל חברה א' כי האוניברסיטה מבקשת לקבל את הרשימה האמורה קודם להתחלת הפרויקט.

סמנכ"ל טכנולוגיות ציין בתשובתו כי הם נמצאים בשלבים אחרונים של הכנתה של הרשימה לאוניברסיטה.

2. בארכיון הטלוויזיה מותקנת משנת 1980 מערכת שמבוצעים בה קטלוג של הסרטים וכן השאלת סרטים לגורמים פנימיים ברשות (להלן - המערכת לאחזור מידע). העלות השנתית של תחזוקת המערכת מסתכמת ב-170,000 ש"ח.

באוגוסט 2011 במסגרת המעבר לשידור בפורמט דיגיטלי (HD) רכשה הרשות מחברה העוסקת ביישומים למערכות שידור (להלן - חברה ב') תכנת ניהול מידע לשידור דיגיטלי (להלן - תכנת הניהול), שבאמצעותה ניתן גם לקטלג את חומרי הארכיון הדיגיטליים.

שלב הכרחי בפרויקט הדיגיטציה בארכיון הטלוויזיה הוא הסבת נתוני המערכת לאחזור מידע והטמעתם בתכנת הניהול, כדי שיהיה אפשר להפיק את רשימת התכניות שבארכיון ולהעבירה לאוניברסיטה. יתרה מזו, כשיוסבו הנתונים תתייתר המערכת, שכן יהיה אפשר לקטלג את חומרי הארכיון באמצעות התכנה האמורה.

במועד סיום הביקורת עדיין לא הוסבו נתוני המערכת לאחזור מידע לשם הטמעתם בתכנת הניהול, למרות חשיבות ההסבה לקידום פרויקט הדיגיטציה, ואף שהדבר יאפשר לחסוך את העלות הכרוכה בהמשך ההתקשרות עם מפעילי המערכת.

מנהל חטיבת הנדסה ופיתוח בטלוויזיה מסר בתשובתו מאוקטובר 2013 כי הרשות נדרשה להסב את הנתונים מהמערכת לאחזור מידע לפורמט דיגיטלי מסוים שיתאים לתכנת הניהול. מנכ"ל הרשות

הוסיף בתשובתו כי חברה ב׳ ואגף מערכות מידע החלו לבצע יחד פיילוט להסבת נתוני המערכת לתכנת הניהול.

לדעת משרד מבקר המדינה על מנכ״ל הרשות להידרש באופן מידי לסוגיית הסבת נתוני המערכת לתכנת הניהול ולקבוע לוח זמנים לסיום ההסבה - כדי שיהיה אפשר להפיק את רשימת התכניות ולהתחיל בפרוייקט הדיגיטציה, שעיכובו עלול להסב נזק בלתי הפיך לחומרי הארכיון. על הרשות להעביר לאוניברסיטה בהקדם את רשימת הסרטים המלאה שבארכיון הטלוויזיה ולהיערך להשלמת ההמרה של הסרטים שאין בכוונת האוניברסיטה לממן את המרתם.

בחירת הפורמטים לשימור

בארכיון הטלוויזיה נדרשת המרת קלטות וידאו מפורמטים אנלוגיים שונים לפורמט דיגיטלי לשם שימורם. בסופו של התהליך מתקבל קובץ ממוחשב שאפשר לקרוא אותו בתכנות מחשב שונות.

על פי ההסכם עם האוניברסיטה, היא תממן את המרת הסרטים לשני פורמטים דיגיטליים עבור הרשות - פורמט ברזולוציה גבוהה (רמת דחיסה נמוכה) המיועד לשימור, ופורמט ברזולוציה נמוכה, המיועד לשידור, לפי הגדרות שתקבע הרשות.

בספטמבר 2012 הודיע סמנכ״ל טכנולוגיות לחברה א׳ כי הרשות בחרה בשלושה פורמטים: פורמט רזולוציה גבוהה לשימור ארכיוני ושני פורמטים ברזולוציה נמוכה - האחד מתאים לאינטרנט והשני לתכנת הניהול שרכשה הרשות.

ההחלטה שקיבל סמנכ״ל טכנולוגיות חורגת מההסכם עם האוניברסיטה ולכן מצריכה תוספת מימון של הרשות.

התברר כי רק באפריל 2013, חצי שנה לאחר שסמנכ״ל טכנולוגיות הודיע לחברה על דבר בחירתם של שלושת הפורמטים האמורים, הוא הודיע על כך למנכ״ל הרשות וכן הודיע לו כי על הרשות למצוא מקור למימון המרת הסרטים לפורמט השלישי.

לדעת משרד מבקר המדינה, ראוי להקפיד כי החלטות שיישומן כרוך בעלויות ניכרות יובאו לדיון לפני הגורמים המוסמכים לכך ברשות.

בתשובתו של סמנכ״ל טכנולוגיות הוא טען כי הרשות לא נתנה לחברה התחייבות כספית בגין הפורמט השלישי, וכי ייתכן שפורמט זה יתייתר. לעומתו, מנהל חטיבת הנדסה ופיתוח בטלוויזיה ציין כי אין צורך כלל בפורמט השלישי, הואיל וניתן יהיה ליצור כל פורמט באמצעות תכנת הניהול ״בנקישת עכבר״.

הכנת מנות עבודה

בישיבה ברשות במרץ 2012 הסביר מנכ״ל חברה א׳ כי קצב עבודת ההמרה תלוי בקצב שהרשות תעביר אליה סרטים להמרה. הוא ציין כי לפי ניסיונם בכל הנוגע להמרת סרטי הדיו, צוואר הבקבוק הוא האספקה השוטפת של הסרטים. חמישה חודשים לאחר מכן ביקש מנכ״ל חברה א׳ כי הרשות תכין ארבע מנות (כאמור, בכל מנה 1,000 קלטות או סרטים) לפני תחילת העבודה, ובכל

שבוע, לאחר שתוחזר המנה שהעבודה עליה הסתיימה, היא תספק מנה נוספת. הכנת המנות דורשת איסוף של הסרטים מהאולמות השונים, ניקוים, החלפת המדבקות שעל הקלטות והזנה למערכת ברקוד. מנהלת הארכיון התחייבה לעמוד בדרישות אלה.

בישיבה ברשות באוקטובר 2012 דיווחה מנהלת הארכיון לסמנכ"ל טכנולוגיות כי עקב מחסור בעובדים הספיק הארכיון להכין רק חלק קטן מארבע המנות שהתבקשו להכין לפני תחילת העבודה, ולפיכך ביקשה תגבור בכוח אדם כדי שהארכיון יוכל לעמוד במשימה המחייבת הכנה מרובה.

במועד סיום הביקורת עדיין לא הוכנו ארבע המנות שארכיון הטלוויזיה התחייב להכין.

מנכ"ל הרשות ציין בתשובתו כי באוקטובר 2013 אישר הוועד המנהל גיוס של ארבעה עובדים לשם הכנת המנות.

הכנת חדר שרתים והצטיידות באמצעים לאחסון החומרים שיעברו המרה

בישיבות לניהול הפרויקט שהתקיימו במשך השנים ובדיון אצל המנכ"ל באוגוסט 2012 נאמר כי הרשות בונה חדר שרתים שמועד השלמתו הצפוי הוא תחילת נובמבר אותה שנה. כמו כן, סמנכ"ל טכנולוגיות התבקש לדאוג להצטיידות באמצעים לאחסון החומרים שיומרו.

1. התברר כי רק באפריל 2013 התפרסם מכרז למתן שירותי אדריכלות, ובכלל זה לתכנון חדר לשרתי הארכיון. חודשיים לאחר מכן נבחר זוכה, וועדת המכרזים החליטה כי רק לאחר שהזוכה יתכנן את חדר השרתים תוכל הרשות לפרסם מכרז לבנייתו. באוגוסט 2013 אישרה ועדת המכרזים לפרסם מכרז לבניית חדר השרתים.

2. עוד התברר כי במועד סיום הביקורת ביולי 2013 עדיין לא פורסם מכרז לרכש השרתים שישמשו לאחסון החומרים שיומרו.

על פי תשובת המנכ"ל למשרד מבקר המדינה הוחלט שלא יפורסם מכרז לבניית חדר השרתים ולרכישת השרתים לאחסון קודם שיוחלט איזו תכנה של שרתים תירכש, כדי להבטיח שהיא תתאים לתכנת הניהול.

מהאמור עולה כי גם השלב של הכנת התשתית הפיזית - הקמת חדר השרתים והצטיידות באמצעי אחסון - מתעכב במידה ניכרת. על הנהלת הרשות לפתור לאלתר את סוגיית התכנה שתורכב בחדר השרתים ולקדם את הכנת התשתית להתחלת הפרויקט שבלעדיה לא ניתן להתחיל בהמרת חומרי ארכיון הטלוויזיה.

החומרים שנמצאים בארכיון הטלוויזיה מכילים מידע היסטורי רב הנוגע למורשת של העם והמדינה, שחשיבותו רבה וערכו לא יסולא בפז. אף שנקבעו כמה וכמה מועדים לתחילת פרויקט הדיגיטציה, הרשות לא עמדה בהם כיוון שלא הצליחה לסיים את ההכנות המקדמיות לפרויקט, שחלקן דורשות רק תשומת לב וקבלת אחריות לקידום הנושא. היה צפוי שהרשות תשכיל לנצל את העובדה שגורם חיצוני הביע את הסכמתו לממן את הפרויקט ותפעל לזרז את ההליכים כדי שלא להחמיץ את ההזדמנות. אולם הממצאים מראים כי העיכובים בהתחלת פרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה נמשכים כבר חמש שנים.

מכרז לשירותי טיפול שיקומי בסרטי פילם

חלק מהסרטים שבארכיון הטלוויזיה שמורים בסרטי פילם 16 מ״מ (להלן - סרטי פילם), שקודם לפעולת ההמרה יש לשקמם. השיקום כולל את הפעולות האלה: ניקוי הסרט מאבק במטלית המיועדת לכך; החלפת חיבורי דבק (להלן - ספלייסים) בסרט וניקוים באמצעות חומרים המיועדים לכך; הדבקת לידר (סרט לבן) בתחילת הסרט ובסופו. עבודת השיקום מתבצעת בשולחנות עריכה המיועדים לכך.

אורכם הכולל של הסרטים הזקוקים לשיקום נאמד בכ-30,000 שעות שידור[20], והסרטים נמשכים בין 30 שניות ל-60 דקות. משך העבודה הנדרש לשיקומם של הסרטים משתנה בעיקר בהתאם למספר הספלייסים שיש להחליף ולמצבם הפיזי של הסרטים.

בינואר 2013 פרסמה הרשות מכרז לטיפול שיקומי בסרטי הפילם[21], ובמסגרתו הוזמנו הצעות מחיר לשיקום הסרטים לפי תשלום לשעת עבודה (ראו להלן). בפברואר 2013 נפתחה תיבת המכרזים ובה הייתה הצעה אחת בלבד של חברה פרטית (להלן - חברה ג׳ או החברה). יצוין כי חברה ג׳ איננה גוף מבוקר, והביקורת עוסקת רק באופן שבו יישמה הרשות את ההסכם ובאופן שבו פיקחה על החברה ולא בחברה עצמה.

חברה ג׳ מספקת לרשות שירותים משנת 1993. יצוין כי בבדיקה שביצעה יחידת ביקורת הפנים של הרשות בשנת 2008 נמצאו ליקויים הנוגעים להיעדר פיקוח נאות של הרשות על השירותים שחברה ג׳ סיפקה לה ועל התשלומים בעדם. בדוח מעקב של יחידת ביקורת הפנים משנת 2012 צוין כי עיקר הליקויים בתפקוד הרשות שהועלו בביקורת האמורה משנת 2008 עדיין לא תוקנו.

ביוני 2013 חתמה הרשות על הסכם עם החברה לתקופה של שנה ונקבע כי היא תהיה רשאית להאריך את תקופת ההתקשרות, בכל פעם בשנה נוספת ולא יותר משלוש פעמים.

---

20 יצוין כי חלק מסרטי הפילם מורכבים מגלילי תמונה וגלילי קול (Double system).

21 במאי 2012 פרסמה הרשות מכרז פומבי ראשון לשיקום הפילם, ולפני שהוגשו הצעות החליטה ועדת המכרזים לבטל את המכרז בשל שינוי מהותי בתקציב הפרויקט ובשל שינויים בדרישות המקצועיות.

התקציב לשיקום סרטי הפילם

בעקבות פניית סמנכ"ל טכנולוגיות, ועדת המכרזים אישרה לפרסם בנובמבר 2012 את המכרז לשיקום סרטי הפילם שהיקפו הכספי 5 מיליון ש"ח. בדצמבר 2012 אישרה "ועדת 250 אלף"[22] את תקציב המכרז.

נמצא כי ועדת המכרזים אישרה את התקציב בסך 5 מיליון ש"ח רק על סמך הבקשה של סמנכ"ל טכנולוגיות, בלי שהוא נדרש להציג נתונים המבססים את התקציב המבוקש.

סמנכ"ל כספים וכלכלה מסר בתשובתו מאוקטובר 2013 כי ועדת המכרזים סברה כי עלות ההתקשרות שנקבעה על סך 5 מיליון ש"ח נסמכה על בדיקות מקדימות.

משרד מבקר המדינה מעיר לוועדת מכרזים כי בשל היקפו הכספי של המכרז לשיקום סרטי הפילם היה ראוי כי היא תדרוש מסמנכ"ל טכנולוגיות להמציא לעיונה אומדן תקציבי מפורט המתבסס על נתונים ותחשיבים רלוונטיים בטרם אישור תקציב המכרז. האומדן חיוני הן לצורך הערכת עלויות הפרויקט והן ככלי למעקב אחר הוצאות הפרויקט על מנת למנוע חריגה ממנו.

פיקוח הרשות על ביצוע ההסכם

במסמכי המכרז, שפורסם כאמור בינואר 2013, נקבע כי מנהלת הארכיון תהיה האחראית מטעם הרשות לכך שהעבודה תתבצע בהתאם להסכם שייחתם. במרץ 2013 פנה סמנכ"ל טכנולוגיות לוועדת המכרזים בבקשה לתקן את מסמכי המכרז באופן שהוא יוגדר כאחראי למכרז במקום מנהלת הארכיון והוועדה אישרה את בקשתו. ואולם בפועל מסמכי המכרז לא תוקנו בהתאם לכך, ובהסכם שנחתם ביוני 2013 רשומה מנהלת הארכיון כאחראית למכרז מטעם הרשות וכמוסמכת לאשר את החשבוניות שתגיש החברה לתשלום. יצוין כי במרץ 2013 החלה הרשות להעסיק, לבקשת סמנכ"ל טכנולוגיות, גמלאי של הרשות, שהוא בעל ידע טכני הנדסי, כמפקח על עבודת שיקום סרטי הפילם (להלן - היועץ).

1. **תשלום על פי שעות עבודה**: על פי הוראות תכ"ם[23] ככלל, המציע נדרש להגיש הצעת מחיר כוללת עבור השירותים הנדרשים במכרז (תפוקות), ולא תהיה התקשרות עם נותן שירותים בתעריף שעתי, אלא אם כן החליטה ועדת המכרזים כי לא ניתן להגדיר את התפוקות הנדרשות.

ועדת המכרזים אישרה כי התמורה לביצוע השירותים הנדרשים במכרז תהיה לפי שעת עבודה לעורך. זאת לנוכח ההסבר של מנהלת ארכיון הטלוויזיה לוועדת המכרזים ולפיו אי-אפשר לשלם על עבודת שיקום סרטי הפילם לפי סרטים (תפוקות) אלא על פי שעות עבודה (תשומות), כיוון שהסרטים נבדלים זה מזה במידה ניכרת מבחינת אורכם - הקצרים שבהם נמשכים כ-30 שניות והארוכים שבהם כ-60 דקות - וכן מבחינת מצבם הפיזי, ולכן לא ניתן להעריך מראש את משך הזמן שיידרש לטיפול בהם ולשיקומם. לצורך בקרה של הרשות על מספר שעות העבודה לתשלום, אישרה ועדת המכרזים תשלום על פי תשומות בכפוף למנגנון בקרה ובמסגרתו האחראי מטעם הרשות יבדוק דיווחים שוטפים שתגיש החברה על מתן השירותים.

---

22 ועדה של מליאת הרשות שתפקידה לאשר התקשרויות שסכומן גדול מ-250,000 ש"ח.
23 הוראות תקנון, כספים ומשק, הוראה 13.9.2, סעיף 4.2.

(א) לפי ההסכם, הרשות תבדוק לצורך תשלום ובקרה יומן עבודה שבו יפורטו מדי יום מספר השעות שבמסגרתן ביצעה החברה את השירותים הנדרשים, כוח האדם שביצע את העבודה באותו היום, מספר שולחנות העריכה, מספר סרטי הפילם שטופלו באותו יום ופירוט בעניינם, משך סרט הפילם ומספר שעות הטיפול בכל סרט.

(1) משרד מבקר המדינה בדק את יומני העבודה שצורפו לחשבוניות לחודשים יולי-ספטמבר 2013. ביומנים פורטו לגבי כל אחד מהסרטים רק הנתונים האלה: המספר הקטלוגי, מספר הגלילים של תמונה ושל קול, אורך הסרט בדקות, מספר הספלייסים ומספר שעות העבודה שבעדן נדרש התשלום.

לדברי הרשות, המידע האמור שהתקבל במסגרת יומני העבודה, לא אפשר לה לקיים בקרה נאותה על מספר השעות שדווחו לה לצורך התשלום, שכן יומני העבודה לא כללו פירוט של מספר שעות העבודה היומי של כל עורך, פרטים על הסרטים שבהם טיפל בכל יום ומספר שולחנות העריכה שבהם השתמשו בכל יום.

יצוין כי מנהלת הארכיון וממלא מקומו של מנהל חטיבת מבצעים והפקה הביאו לידיעת סמנכ"ל טכנולוגיות באוגוסט 2013 את החוסר בנתונים שאינו מאפשר לרשות לקיים בקרה נאותה.

(2) הרשות אישרה תשלום על סמך דיווחים שהתייחסו רק לשעות שלמות ולחצאי שעות, ולא לדקות. משרד מבקר המדינה מעיר לרשות כי כאשר מדובר בהיקף עבודה של עשרות אלפי שעות עבודה ועל תשלום לפי מחיר לשעה, עיגול דקות עבודה לחצאי שעות ולשעות שלמות יכול להתבטא בתשלום יתר ניכר ביותר.

(ב) כאמור, משך הטיפול בסרט תלוי בעיקר במספר הספלייסים שיש בו - ככל שמספר הספלייסים בסרט גדול יותר, גם זמן העבודה שהושקע בשיקומו יהיה ארוך יותר.

באוקטובר 2013 ביצע ארכיון הטלוויזיה טיפול שיקומי מדגמי בשבעה סרטי פילם ונמצא כי הטיפול בספלייס[24] נמשך כשתי דקות בממוצע.

משרד מבקר המדינה בדק את שעות העבודה על פי הדיווחים שביומני העבודה לחודשים יולי -ספטמבר 2013, לגבי השיקום של כ-300 סרטים. נמצא כי השיקום של ספלייס בסרט היה 7.6 דקות בממוצע, כלומר בערך פי ארבעה מהממוצע שהושג בפיילוט.

(ג) לפי תחשיב שעשה משרד מבקר המדינה, לכל שעת סרט ששוקם שילמה הרשות עבור עשר שעות עבודה בממוצע. על פי חישוב זה התקציב האמור יספיק למימון השיקום של 13% מסרטי הפילם בלבד, שהם כ-4,000 שעות שידור. כדי לשקם את כל סרטי הפילם- 30,000 שעות שידור - היא תצטרך לשלם כ-44 מיליון ש"ח.

לדעת משרד מבקר המדינה, על הנהלת הרשות לדון בהקדם בתקציב לשיקום סרטי הפילם, בהתבסס על אומדן תקציבי מבוסס ומתועד, ולבחון את הדרכים לקדם את הפרויקט באופן אחראי ונאות בהתחשב במצבה הכספי של הרשות.

---

24 יצוין כי החישוב של זמן ממוצע להחלפת ספלייס כולל את כל הפעולות הנדרשות לשיקום הסרט. לשם הפשטות חושב הזמן הכולל לטיפול בסרט חלקי מספר הספלייסים שבו.

2. **העסקת כוח אדם**: על פי תנאי המכרז, המציע נדרש לכלול בהצעתו פירוט בדבר טכנאים או עורכי פילם למתן שירותי השיקום של סרטי הפילם. ואכן, בהסכם פורטו שמותיהם של תשעה טכנאים ועורכי פילם שיבצעו את העבודה, שחלקם מוכרים ברשות כעורכים מקצועיים.

בחודשים יולי ואוגוסט 2013 ביצעו סמנכ"ל טכנולוגיות, היועץ, מנהלת הארכיון ומבקרת הפנים של הרשות ביקורת במתקני חברה ג'. באחת הביקורות נבדקו שמותיהם של שבעת העובדים המטפלים בשיקום הסרטים, שאף אחד מהם אינו נמנה עם העובדים ששמותיהם פורטו בהסכם. כמו כן התברר כי הרשות הסכימה לקבל יומני עבודה שאינם כוללים את שמות העורכים מבצעי העבודה, אף שבהסכם נדרש לציין זאת.

נמצא כי גם לאחר שבוצעה הביקורת האמורה הגורמים האחראים לכך ברשות לא פעלו כדי להבטיח את קיום מלוא תנאי ההסכם עם החברה.

מתשובתו של סמנכ"ל טכנולוגיות עולה כי הוא מסיר מעליו כל אחריות לליקויים הנוגעים לדיווחים ביומני העבודה ולתשלום ששולם לחברה על בסיס דיווחים אלה. סמנכ"ל כספים וכלכלה ציין בתשובתו כי מאחר שהאחראי מטעם הרשות על ביצוע העבודה, כפי שהוא מוגדר בהסכם (מנהלת הארכיון), נמנע מלהתריע בפני הגורמים הרלוונטיים על החריגות ביישום ההסכם, לא עמדה לפני הרשות האפשרות לאכוף על הספק את ביצוע ההסכם לפי תנאי המכרז. מנהלת הארכיון ציינה בתשובתה למשרד מבקר המדינה כי סמנכ"ל טכנולוגיות הודיע לה שהיא אינה אחראית לפרויקט מטעם הרשות, והיא הופתעה לגלות שבהסכם עצמו, שהעתק שלו לא נשלח אליה בזמן אמת, צוין שהיא האחראית לפרויקט.

לדעת משרד מבקר המדינה, לאחר שהגורמים המקצועיים הסבו את תשומת לבו של סמנכ"ל טכנולוגיות לליקויים האמורים, היה עליו, מתוקף תפקידו כאחראי לביצוע המכרז, לדאוג שהעבודה תבוצע ללא חריגות דוגמת אלה שהעלתה הביקורת, לעמוד על ביצוע ההסכם כלשונו ולהתריע על החריגות לפני הגורמים הרלוונטיים ברשות. כמו כן היה על מנהלת הארכיון להימנע מאישור החשבוניות שלא על בסיס המידע המלא הנדרש בהסכם, אשר מאפשר בקרה מספקת לצורך התשלום. על סמנכ"ל כספים מוטל לעקוב אחר ניצול התקציב לפי קצב ההתקדמות של העבודה.

מנכ"ל הרשות הודיע למשרד מבקר המדינה בנובמבר 2013 כי הוחלט להפסיק את ההתקשרות עם חברה ג'. בשלהי אותו חודש כינס המנכ"ל ישיבה בהשתתפות הגורמים האחראים ברשות לפרויקט שיקום הסרטים כדי לדון בהיערכות למכרז חדש לשיקום הסרטים. הוחלט כי בתוך חודש וחצי יוכן מכרז פומבי חדש והצעת המחיר תהיה לשעת סרט, דהיינו היא תיקבע לפי תפוקות ולא לפי שעת עבודה. עוד נקבע שייבחר יותר מספק אחד לביצוע שיקום הסרטים.

☆

על הנהלת הרשות להפיק לקחים מהממצאים שהועלו לגבי תוצאות המכרז לשיקום סרטי הפילם, וכן עליה ליצור כלים יעילים לפיקוח על ביצוע שירותים הניתנים לה, כדי שתמלא את חובתה כנאמן הציבור - המופקד על אינטרסים ציבוריים ועל כספי ציבור - להבטיח כי ייעשה שימוש מיטבי בכספי ציבור.

הנגשת תוצרי פרויקט הדיגיטציה

ארכיוני הרדיו והטלוויזיה משמשים "ארכיונים מפיקים", וניתן לשאול מהם חומרים. הארכיונים משרתים בעיקר את כתבי הרדיו והטלוויזיה בעת איסוף חומרי רקע לכתבות. נוסף על כך, הארכיונים נותנים שירותים כאלה גם עבור הפקות של תחנות טלוויזיה וחברות הפקה מהארץ ומחו"ל ומספקים חומרים ארכיוניים לאנשים פרטיים ולמוסדות שונים.

הנגשת תוצרי פרויקט הדיגיטציה בתוך הרשות

שלב הכרחי להשלמת פרויקט הדיגיטציה הוא הקמת ארכיון דיגיטלי שיכיל את החומרים שהומרו וימשיך בקליטת חומרים חדשים המועלים לשידור, ברדיו ובטלוויזיה. אחסון דיגיטלי והפעלת מערכת ממוחשבת תואמת יאפשרו לקטלג את החומר, לאחזרו ולהשאילו ביעילות וכן יחסכו בעלות כוח האדם ושטחי האחסון.

עד אמצע שנת 2010 התקיימו ברשות דיונים בסוגיית פרסומו של מכרז להקמת ארכיון דיגיטלי של שידורי רדיו וטלוויזיה. בד בבד החליטה ההנהלה להיערך לשידורים דיגיטליים בפורמט איכות עילית (HD). בנובמבר 2010 פרסמה הרשות מכרז לאספקה, להתקנה ולתחזוקה של ציוד לשידורי טלוויזיה דיגיטליים באיכות עילית (להלן - מכרז ה-HD), והטיפול במכרז להקמת ארכיון דיגיטלי הופסק.

בעקבות הפסקת הטיפול במכרז להקמת ארכיון דיגיטלי נדרשו ארכיוני הרדיו והטלוויזיה למצוא פתרונות חלופיים לפתרון הכולל שאותו אמור היה לספק מכרז הארכיון הדיגיטלי, כמפורט להלן:

1. **ארכיון הטלוויזיה:** בעקבות פרסום מכרז ה-HD רכשה הרשות, כאמור, מחברה ב' תכנת ניהול מידע לשידור דיגיטלי שבאמצעותה ניתן לחפש חומרי וידאו, לצפות בהם ולהשתמש בהם לצורך עריכה או שידור וכן לקטלג את חומרי הארכיון הדיגיטליים.

יצוין כי בהסכם שנחתם עם חברה ב' לא נכללה דרישה לניהול ארכיון אנלוגי בתקופת הביניים שעד לגמר ביצועו של פרויקט הדיגיטציה בארכיון הטלוויזיה, והרשות נאלצה למצוא בעצמה פתרונות

לצרכים השוטפים של ניהול הארכיון בתקופת הביניים האמורה. למשל, במועד הביקורת פעלו בארכיון הטלוויזיה שלוש מערכות מחשוב[25] במקום מערכת אחת של ארכיון דיגיטלי.

2. **ארכיון הרדיו:** עד שהומרו הסרטים הם היו מקוטלגים באופן ידני ושמורים במדפים. איתור הסרטים בשיטה זו הוא מסורבל ומצריך חיפוש פיזי בארכיון הסרטים האנלוגיים, והדבר מקשה את איתורו של חומר ארכיוני לצורכי הרשות ולצורך מכירת העתקים שלו לגורמים חיצוניים. המרת החומרים ושמירתם בקובצי מחשב אמורה לסייע באיתורם.

בשנת 2009 החל אגף מערכות מידע לפתח מערכת ממוחשבת - מערכת "קסם" - שבין יעדיה קטלוג ממוחשב של חומרי התקליטייה ברדיו ואחזור חומרים מארכיון הסרטים. במרץ 2011 אושר האפיון של מערכת קסם לצורך קטלוג חומרי הארכיון, וגרסה ראשונה של המערכת הוצגה לארכיון ביוני 2011. אולם מיולי 2011 עד אפריל 2013 התעכבה השלמת הפיתוח של מערכת קסם והטמעתה עקב מתן עדיפות לפיתוח מערכות אחרות ברשות. רק במאי 2013 חידש אגף מערכות מידע את פיתוח מערכת קסם, ובמועד סיום הביקורת טרם הושלם פיתוח המערכת בשל תהליכים מקדמיים שיש לבצע לפני כן, כמו בניית ממשקים בין המערכת למערכות של חטיבת ההנדסה ברדיו ורכישת מערך אחסון מתאים.

בשל העיכוב בפיתוח מערכת קסם, במועד הביקורת עדיין לא הייתה לארכיון הרדיו גישה לתוצרי פרויקט הדיגיטציה, ולא ניתן היה להשתמש בהם. כל עוד לא יושלם פיתוח המערכת להנגשת תוצרי פרויקט הדיגיטציה ייאלץ ארכיון הרדיו להמשיך את עבודת איתור הסרטים בשיטת הקטלוג הישנה.

מנהל אגף מערכות מידע ציין בתשובתו מאוקטובר 2013 כי חלו הפסקות ודחיות בכל שלבי הפיתוח של הפרויקט לפיתוח מערכת קסם והוסיף כי פיתוח המערכת נמצא בשלבי סיום, אולם רק לאחר שיירכש מערך אחסון מתאים ניתן יהיה להנגיש את חומרי הארכיון לציבור.

מנכ"ל הרשות הודיע בתשובתו כי הנהלת הרשות הגישה ל"וועדת 250 אלף" בקשה לרכישת מערך האחסון למערכת קסם לצורך השלמתה והכנסתה לשימוש.

משרד מבקר המדינה מעיר שאמנם הושגה המטרה של שימור החומרים שהומרו, אולם טרם הושגה מטרה אחרת - מתן אפשרות להשתמש בחומרים אלה.

הנגשת תוצרי פרויקט הדיגיטציה לציבור הרחב

1. בפברואר 2010 אישרה הממשלה את "תכנית מורשת - העצמת תשתיות מורשת לאומית" (להלן - תכנית מורשת). מטרות התכנית - להגביר את המודעות ולהעמיק את הזיקה בקרב הציבור לנכסים, לתכנים ולרעיונות שהם חלק בלתי נפרד מהמורשת הלאומית; לשמרם, לפתחם ולהנגישם לציבור; להטמיע תוכני מורשת לאומית במערכת החינוך וההשכלה הגבוהה ובקרב חיילים ומפקדים בצבא ההגנה לישראל. משך הפעלת התכנית הוא שש שנים, והיא ממומנת מתקציב

---

25 יצוין כי שתי מערכות ישמשו את הארכיון לתקופת הביניים - עד שיסתיים פרויקט הדיגיטציה, שאמור להימשך כשלוש שנים מהרגע שתתחיל המרת סרטי ארכיון הטלוויזיה.

ממשלתי. במסגרת התכנית יפעלו, בין היתר, לאצירת תכנים בעלי חשיבות היסטורית לאומית ולהנגשתם לציבור באמצעות המרתם לפורמט דיגיטלי.

בישיבת ועדת ההיגוי של תכנית מורשת במאי 2011 נדון נושא ארכיון רשות השידור. בהקשר זה נאמר כי "בארכיוני הרדיו והטלוויזיה של רשות השידור אצורים חומרי מורשת של מדינת ישראל והעם היהודי. הצלת החומרים, המרתם לקבצים דיגיטליים והנגשתם לציבור הינה ערך לאומי". הוועדה אישרה לממן את הקמת התשתית הנדרשת לשם אחסון, קטלוג והנגשה של חומרים שתבוצע בהם המרה, שממומנת בעיקרה על ידי האוניברסיטה, וצוין כי הרשות התחייבה ש-80% מהחומרים יונגשו לציבור הרחב. באותו חודש אישרה הממשלה את תכנית העבודה הראשונה של תכנית מורשת לשנת 2011, ובה נכלל מיזם ארכיון רשות השידור.

במאי 2012 אישרה ועדת מכרזים משותפת של משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר את ההתקשרות עם רשות השידור במסגרת תכנית מורשת, בהיקף של 10 מיליון ש"ח כולל מע"מ. על פי טיוטת הסכם מפברואר 2013 בין ממשלת ישראל לרשות השידור, הממשלה תתקשר עם הרשות למשך 24 חודשים במסגרת תכנית מורשת. במשך פרק זמן של עד 12 חודשים תבצע הרשות את שלב הקמת המערך הדיגיטלי שמטרתו להנגיש את החומרים שבארכיוניה לציבור באמצעות אתר אינטרנט שיוקם לצורך זה.

במועד סיכום הביקורת ביולי 2013 רשות השידור ונציגי תכנית מורשת עדיין לא הגיעו להסכמה לגבי נוסח ההסכם ובעיקר לגבי הבעלות על תוצרי המיזם.

משרד מבקר המדינה מעיר כי עיכוב בחתימת ההסכם עלול להביא לעיכובים נוספים בביצוע פרויקט הדיגיטציה, שחלק ממימונו הוא מתקציב תכנית מורשת.

2. **שירות לציבור - מכירת העתקים של תכניות ששודרו בטלוויזיה וברדיו**: השימוש בחומרים השמורים בארכיון הוא חלק בלתי נפרד מהעבודה הטלוויזיונית של כל כתב, יוצר, במאי או עורך, המעוניין לחדד את זיכרון הצופים בנוגע למרואיין מסוים או לאירוע היסטורי או לשזור בסרטיו תמונות הנקשרות באירוע המדובר. ארכיוני הרדיו והטלוויזיה משרתים גם אנשים פרטיים המעוניינים להשתמש באופן פרטי בקטעים היסטוריים ששודרו.

ארכיון הרדיו מטפל בממוצע ב-60 פניות לרכישת העתקים בכל חודש. הכנסות הרשות מרכישת העתקים של תכניות רדיו לשנים 2010-2012 הסתכמו בכ-120,000 ש"ח. ארכיון הטלוויזיה מטפל בממוצע בחודש ב-250 פניות לרכישת העתקים של תכניות. הכנסות הרשות ממכירת העתקים של תכניות טלוויזיה בשנים 2010-2012 הסתכמו ב-2.1 מיליון ש"ח לערך.

(א) באתר רשות השידור יש קישור (לינק) לארכיון קול ישראל ובו פירוט של האפשרויות ליצירת קשר עם הארכיון, תעריפון הרדיו וכן סוגים שונים של הסכמים לרישיון שימוש בהעתקי הסרטים. לא נמצא קישור דומה לארכיון הטלוויזיה, אף שלכאורה הדבר אפשרי מהבחינה הטכנית, וניתנת רק הפניה לכתובת המייל של הארכיון, שבאמצעותו ניתן לפנות אל צוות הארכיון.

(ב) התברר כי מאז הוחל בשידורי HD - ינואר 2013 - ועד מועד סיום הביקורת, נבצר מארכיון הטלוויזיה למכור העתקים של תוכניות בפורמט דיגיטלי ששודרו בתקופה זו, כיוון שאין ברשותו מערכת להקלטה מתוך שרתי השידור. התברר כי פניות רבות לארכיון לרכישת העתקים דיגיטליים של שידורים מהתקופה האמורה נענו בשלילה. נמצא כי במועד סיום הביקורת חטיבת ההנדסה בטלוויזיה עדיין לא רכשה את המערכת.

לדעת משרד מבקר המדינה, במצב דברים זה נפגע השירות לציבור המעוניין להשתמש בחומרי הארכיון הדיגיטליים. כמו כן, נפגעת הכנסת הרשות ממכירת העתקים של תכניות ששודרו.

3. במרץ 2012 התקבל בכנסת תיקון לחוק רשות השידור[26] ולפיו "הרשות תשמר ותתעד את שידוריה... ותעמידם לעיון הציבור בדרכים שתקבע המועצה בכללים, ובלבד שהתעריפים שתגבה הרשות לפי סעיף זה ייקבעו בהתחשב בעקרון העלות בלא רווח".

ביוני 2012 מינה מנכ"ל הרשות צוות לגיבוש הצעה לכללים בנושא הנגשת חומרי הארכיון של הרשות לציבור בהתאם לרוח התיקון לחוק. ביולי 2012 הגיש הצוות למנכ"ל הצעה לכללים שגיבש (להלן - הכללים) וציין כי לא ניתן לעמוד כיום בדרישות החוק באופן מלא הואיל והנגשה באמצעות האינטרנט מחייבת את סיום פרויקט הדיגיטציה. לפי הכללים בטווח הקצר ההנגשה לציבור הרחב, ליוצרים, לעמותות, למוזיאונים ולגופים ציבוריים תתבצע באמצעות צפייה ישירה בארכיון ובתשלום של העלויות הטכניות ושל עלויות התפעול. ההנגשה לציבור תתאפשר גם באמצעות הגדלת היצע התכניות הנמכרות לציבור במחירי עלות ההפקה באמצעות מחלקת השיווק של הרשות; וגם באמצעות הנגשת שידורים באתר האינטרנט של הרשות. התברר כי רק באפריל 2013 העביר המנכ"ל אל יו"ר הרשות, לפי בקשתו, את הכללים שגיבש הצוות בנושא הנגשת חומרי הארכיון של הרשות, לאישור הוועד המנהל.

נמצא כי במועד סיכום הביקורת ביולי 2013, יותר משנה לאחר תיקון החוק, לא קבע הוועד המנהל כללים בדבר העמדת שידורי הרשות לעיון הציבור ובדבר גביית תעריפים בהתאם לעיקרון של "עלות בלא רווח". יוער כי כל עוד לא יסתיים פרויקט הדיגיטציה בטלוויזיה, נגישות חומרי הארכיון לציבור באמצעים דיגיטליים תהיה מוגבלת. מכאן שאי-השלמת פרויקט הדיגיטציה מביאה לכך שרשות השידור אינה ממלאת את חובותיה על פי חוק לעניין ההנגשה.

יו"ר הרשות ציין בתשובתו מאוקטובר 2013 כי הוועד המנהל התלבט אם לאשר את הכללים האמורים, שיש בהם כדי לאפשר באופן חלקי בלבד את השגת מטרת החוק. לאחר שהתברר כי השלמת פרויקט הדיגיטציה מתעכבת ולא תתאפשר הנגשת חומרי הארכיון באמצעות האינטרנט, אישר הוועד המנהל בסוף אוקטובר 2013 את הכללים האמורים.

מנכ"ל הרשות הוסיף בתשובתו כי המחלקה הכלכלית ברשות בוחנת את עלויות תחזוקת הארכיונים ברדיו ובטלוויזיה לנוכח ההכנסות משימוש בחומרי הארכיונים ותגיש לאישור מוסדות הרשות המלצה לתעריפון שיעמוד בדרישת החוק ובהתחשב בעיקרון של "עלות בלא רווח".

---

26 ראו לעיל הערה 6, התיקון כולל את הוספת סעיף 48א(א) לחוק.

סיכום

במשך עשרות שנים שימשו קול ישראל והערוץ הראשון "מדורת השבט" של ההוויה הישראלית מהבחינה התרבותית, החברתית, הפוליטית והמדינית. ארכיוני הרדיו והטלוויזיה מכילים אוספי תמונה וקול האוצרים את סיפור הארץ והעם במאה האחרונה וכוללים מידע היסטורי רב, בעל חשיבות למורשת של העם והמדינה ואשר ערכו לא יסולא בפז. לסרטים השמורים בארכיונים נשקפת סכנת כליה בשל עייפות החומר והשימוש התכוף בהם.

התבקש שהרשות תשכיל לנצל את העובדה שגורם חיצוני הסכים לממן את פרויקט הדיגיטציה ותפעל לזרז את ביצועו, כדי שלא להחמיץ את ההזדמנות. אולם עקב היעדר פיקוח של הנהלת הרשות על הפרויקט התמשכו הליכי ביצועו יתר על המידה. מחלוקות פנימיות בתוך הרשות ואי-קידום הנושא על ידי קברניטיה תרמו לעיכוב ולהזנחה בטיפול בארכיונים שנים רבות: בארכיון הטלוויזיה עדיין לא הוחל בביצוע הפרויקט, ואילו בארכיון הרדיו הופסק הפרויקט באמצעו.

על הנהלת הרשות לפעול בנחישות ובמרץ להשלמת פרויקט הדיגיטציה ברדיו ובטלוויזיה ולהיערך להשלמת ההמרה של הסרטים שאין בכוונת האוניברסיטה לממן את המרתם. כל דחייה נוספת של השלמת הפרויקט עלולה לגרום לאבדנם של החומרים ולעכב את הנגשת חומרי הארכיון לציבור הרחב.

על הנהלת הרשות לנקוט את האמצעים הנדרשים לאחזקת חומרים ארכיוניים בהתאם לתנאי השימור והגניזה הנדרשים על ידי גנזך המדינה, וכן עליה לפעול לאלתר לעמידה בהוראות הבטיחות למניעת שרפות.

על הנהלת הרשות להפיק לקחים מהממצאים שהועלו לגבי תוצאות המכרז לשיקום סרטי הפילם, וכן עליה ליצור כלים יעילים לפיקוח על ביצוע שירותים הניתנים לה, כדי שתמלא את חובתה כנאמן הציבור - המופקד על אינטרסים ציבוריים ועל כספי ציבור - להבטיח כי ייעשה שימוש מיטבי בכספי ציבור.